

VABA HARIDUSTÖÖ

VII-VIII

SISU

G. P.: E. Haridusliidu asemikkude kogu koosolek 24. XI 1929.

E. Haridusliidu 1928/29. a. aruanne.

E. Vender: II kirjandusnädal.

G. P.: II raamatukoguhoidjate kongress.

J. Kents: Eesti maadeteadus.

E. Vender: Rahvaülikoolide päev.

Seltside tegevusest.

Appi raadiokuulajaile.

Raamatukogudele soovitatavate raamatute nimestik (järg).

November - Detsember

1929

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

Igal

kultuurihuvidega isikul on põhjust tellida

kuukiri

„Eesti Kirjandus“

Kuukiri „Eesti Kirjandus“ on püsiva väärtusega: mõne aasta pärast on selle aastakäigud harilikult veel otsitavamad kui ilmumise ajal. Seda põhjustab ajakirja tuumakas sisu. „Eesti Kirjandus“ on teadusliku sisuga kirjanduslik ajakiri, mille artiklid käsitlevad tähtsamaid küsimusi kultuurielu alalt, eriti silmas pidades kirjandust, keelt, rahvaluulet ja ajalugu. Igale kultuuriliste huvidega inimesele kujunevad sellepärast „Eesti Kirjanduse“ aastakäigud tarvilikeks käsiraamatuiks.

Eriti peab alla kriipsutama „Eesti Kirjanduse“ arvustuslikku osa. Aasta jooksul ilmub meil nii palju kirjandust, et lugeja või raamatukogu tegelane ei suuda seda enam jälgida otsese lugemise kaudu, vaid vajab kõrvalist abi. Iseäranis tihedasti pakub seda „Eesti Kirjanduse“ arvustuslik osa. Algupäraste kõrval on käsitletud ka tõlkekirjandust, mis osutub väga tähtsaks, kuna viimastel aegadel ilmub just palju tõlkeid.

1930. a. on peatoimetajale lektor J. V. Veskile abiks kuukirja eest hoolitsemisel: kirjanduse alal kirjanik Fr. Tuglas, keele alal prof. A. Saareste, rahvaluule alal dr. Q. Loorits ja ajaloo alal mag. H. Kruus. Sisus teostatatakse mitmed kavatsused, mis aitavad muuta kuukirja veel väärtuslikumaks ja huvitavamaks. Väliselt ilmub „Eesti Kirjandus“ 1930. aastast peale paremal valgel paberil ja nägusamalt; lisana antakse eesti raamatute täieline nimestik 1929. a. alates, kuna senised ruuminõudnud muud lisad jäävad ära ja tarbekorral ilmuvad need eriraamatuina.

**„Eesti Kirjanduse“ tellimishind on 5 krooni aastas,
2 kr. 50 s. poolaastas ja 1 kr. 25 s. veerandaastas.
Üksiknumbrid à 50 senti.**

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised, paremad raamatukauplused, EESTI KIRJANDUSE SELTSI usaldusmehed ja

EESTI KIRJANDUSE SELTSI büroo Tartus Lai t. 35.

Telefon 601.

VABAHARIDUSTÖÖ

NOVEMBER-DETSEMBER

VII-VIII

1929

SISU: G. P.: E. Haridusliidu asemikkude kogu koosolek. — Eesti Haridusliidu 1928-29. a. aruanne. — Ev. Vender: II kirjandusnädal. — G. P.: II raamatukoguhoidjate kongress. — Eesti maadeteadus (õpe-ringide kava). — E. V.: Rahvaulikoolide päev. — Seltside tegevusest. — Appi raadioharrastajaile. — Raamatukogudele soovitatavate raamatute nimestik (järg).

E. Haridusliidu asemikkude kogu koosolek 24. XI 1929.

G. P.

24. nov. s. a. pidas Eesti Haridusliidu asemikkude kogu oma koosolekut, millest võtis osa 45 volitustega ja 5 volitusteta asemikku, 8 juhatusliiget ja 6 liidu ametnikku.

Koosolekut avades tervitab liidu esimees K. Einbund kokkutulnud asemikke, eiti aga Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsi esindajat J. Verendeli. Edasi ta konstateerib järjekindlalt kasvavat huvi vabaharidusküsimuste vastu ning lõppeks, Haridusliidu tegevussuunda puudutades, tähendab, et siin loengute ja kõnede pidamine olevat nihkunud enam tagaplaanile praktiliste ülesannete teostamise ees.

Koosoleku juhatusse valitakse K. Einbund ja O. J. Kiesel ning sekretariaati — G. Puu, P. Kanarik ja P. Kochtitsky.

Juhataja K. Einbund annab kõigepealt sõna väliskülalisele härra J. Verendele, kes Läti eestlaste tervitusi üle andes kinnitab, et eestlaste süda piiri taga kodumaale tuksub sama soojalt kui Eestis elavategi oma.

Päevakorra juure asudes kuulatakse kõigepealt ära liidu 1928./29. a. tegevuse ja kassa aruanded, mille kannab ette liidu sekretär E. Vender.

Ettekantust selgub, et liidu juures on teutsenud järgmised toimkonnad: näitekunsti, majanduse, kursuste ja loengute, soovitatavate raamatute koostamise toimikond ning näidendite võistluse shürii.

Kõnesid ja loenguid on peetud 40 isiku poolt 263 kohas 900 populaarteaduslikku ja propaganda tundi. Haridusnädalaid on korraldatud Hiiumaa, Saare- ja Pärnumaal.

Elmiste aastate eesküsimine on liit soovij

jaile organisatsioonile annud kõnelejaid ka vabariigi aastapäeva puhul.

Lavategevuse edendamiseks on asutatud teatri tarvete ning jumestusabinõude ladu. Kursusi on korraldatud näitetegelastele 23 ja näitejuhtidele 1 kohas. Liidul on ameiis kaks näitejuhti-instruktorit täie tööjõuga mandril ja üks poole tööjõuga saartel. Ajutine tööjõud dekoratsioonide valmistamise alal on selle töö kasvamise tõttu võetud alaliselt liidu juure ametisse.

Läinud tegevusaastal on pandud alus näitekirjanduse keskkogule. Üks näidend on praegu juba olemas ning näidendite võistluse tulemusena on ette näha peale 3 auhinnatud töö veel 6—7 trükkikõlvulise teose juuretulemist.

Valguspiiride keskkogus on esindatud 21 ainet kolme tuhande diapositiiviga.

Liidu ajakiri „Vabaharidustöö“ on ilmunud läinud aastal asemikkude kogu soovi kohaselt 8 korda aastas.

Pärgalisteks tööjõududeks on olnud: sekretäriks-tööjuhatajaks — E. Vender, asjaajajaks A. Tutt, haridusinstruktoriks eriülesannetega raamatukogude korralduse alal — G. Puu, teatrinõunikuks P. Sepp, näitekunsti instruktoreiks K. Otto ja V. Sooserv, dekoratoriks M. Pärt ja ajutise tööjõuna A. Pulst.

Kassa- ja lao-aruanded, mis sekretär ette kandis, on avaldatud käesolevas numbris eraldi, mis pärast ma ei pea tarviliseks neid siin enam korrata.

Pärast revisjoni komisjoni esimehe J. Uusfalu ettekannet, kes teeb teatavaks asemikkudele liidu tegevuse ning asjaajamise revi-

deerimise tulemused, algavad läbirääkimised.

Kõigepealt tekitab mõttevahelusi asjaolu, et liidu juhatus ei olevat lasknud aruannet ja eelarvet paljundada ning liikmetele aegsasti kätte toimetada, mistõttu asemikkudel aruande kohta on raske võtta seisukohta.

Lahkarvamusi kutsub esile ka küsimus, kelle arvele kirjutada liidu kassast maksuinspektoreile trahvirahadena makstud summa 17 krooni suuruses, mis tekkinud liidu lektorite kohta tuludeklaratsioonide mitte õigel ajal sisseandmise tõttu.

Ühet poolt ollakse arvamisel, et selle summa peaks tasuma ametnik, kelle hooletuse tõttu tuludeklaratsioonide sisseandmine viibis. Teiselt poolt aga soovitatakse see summa võtta liidu kanda, kuna tuludeklaratsioonide õigeaegne sisseandmine ei olene mitte üksi tasumaksjast, vaid väga suurel määral ka tasusaaajast, kes enese kohta peab tegema teatavaks terve rea andmeid maksuinspektorile tasumaksja asutuse kaudu. Ei sünni see õigel ajal, siis võib tuludeklaratsiooni sisseandmine, mis saadud andmetega koos maksuinspektorile esitatakse, tasusaaaja hooletuse läbi viibida.

Mõlema elava arutuse osaliseks langenud küsimuse kohta sõna võttes tähendab liidu esimees K. Einbund, et Haridusliidu juhatus kuulde kokkuhoiu mõttes ei pidanud tarviliseks aruandeid ega eelarvet trükkida, teada, et see „Vabaharidustöös“, mis kõikidele liikmetele kättesaadav, niikuinii leiab avaldamisele.

Mis puutub 17 krooni tasumisse, siis arvab esimees, et asemikud võiksid selle küsimuse segitamisest jätta juhatuse hoolde. Kui leitakse, et siin tõesti ametniku hooletusega on tegemist, siis tasub muidugi tema selle summa; on trahviraha maksmine tingitud aga teistest asjaoludest, siis võtab selle liit muidugi enda kanda.

Esimese küsimuse kohta võetakse vastu järgmine sooviavaldus: asemikkude kogu peab soovitavaks, et Haridusliidu juhatus enne asemikkude kogu koosolekut saadaks liikmetele eelarve ja aruande tutvumiseks koju kätte.

Teises küsimuses pooldab koosoleku rõhuv enamuse K. Einbundi seisukohta, jättes seega kõne all oleva 17 krooni tasumise otustamise juhatuse hoolde.

Põhikirja muutmise ettepaneku juures puhkevad lahti suuremad väitelused. Ühed soovivad eelmise asemikkude kogu poolt muudetud kujul ja redaktsioonis vastuvõetud põhikirja enne veel liikmetele tutvumiseks kohale saata, teiste arvates oli liikmetel küllaldaselt aega ning võimalust põhikirja

muudatustega tutvuda, kuna need „Vabaharidustöös“ läinud aasta asemikkude kogu protokollis kirjelduses juba enam kui aasta eest avaldati.

Lühikeste läbirääkimiste tulemusena seigub põhikirja muutmise vajadus kõikidele asemikkudele, kuna olemasolev põhikiri on väga paindumatu ning takistab edukat tööd. Ja kui viimaks tähelepanu juhitakse sellele, et tänasel koosolekul põhikirja muudatuse ettepaneku tagasilükkamine eelmise asemikkude kogu poolt vastuvõetud kujul tähendaks uue põhikirja registreerimise veel vähemalt kaheks aastaks edasilükkamist, kuna põhikirja muutmised peavad saama kahe asemikkude kogu koosoleku sanktsiooni, siis jõutakse pea ühameelsele otsusele: põhikiri tuleb kohe muuta.

Muutmisotsus väljendub järgmises resolutsioonis, mis 32 häälega poolt ühe vastuseismisel ning 10 erapooletusel vastu võeti:

Asemikkude kogu peab tarvilikuks E. Haridusliidu põhikirja muutmise eelmise asemikkude kogu koosoleku poolt kinnitatud kujul, volitades ühtlasi juhatust vastavaid samme astuma uue põhikirja registreerimiseks.

Resolutsiooni lisana aktsepteerib koosolek veel mõne asemiku poolt esiletõstetud soovivaldise, milles kohustatakse juhatust muudetud põhikirja veel kord revideerima ning muutmiskava liikmetele tutvumiseks ning seisukoha võtmiseks kohale kätte saatma.

Liidu 1929/30. a. tegevuskava ettekandmiseks saab päevakorra kohaselt sõna E. Vender, kes liidu asjaajamise, populaar-teaduslike loengute ning vabahariduse nõuande kohta toob esile järgmisi mõtteid:

Liidu asjaajamise juures on alati silmas peetud, et liit hariduslike seitside keskseltsina oleks tema liikmeks olevate organisatsioonide teenistuses. Nagu eelarve näitab, on liidu asjaajamise kulud liidu laialdast tööd silmas pidades äärmiseni kokku surutud ja kaetud peaaegu täitsa liidu enda ettevõtetest saadavatest tuludest.

Kursuste, loengute ja kõnekoosolekute korraldamine on paratamata tarvilik osa vabaharidustöös. Kursused ja loengud on tarvilikud teaduse ja kunsti populariseerimiseks ja isetegelisele vabaharidustööle õhutamiseks ja algatajaks. Möödunud aastal on liidu poolt seatud kokku nelde kõnelejate nimekirja, kes on annud nõusoleku maale kõnelema minemiseks. Seal leidub üle 100 tuntud tegelase. Kahjuks on aga kultuurkapitali toetust sel aastal tunduvalt vähendatud, mille tagajärjel vistri ole võimalust rahuldada kõiki kursuste ja loengute soovijaid.

Järgmisena kõneleb G. Puu raamatukogudest. Kõneleja peatub nende ülesannete juures, mida Haridusliidul on tulnud raamatukogunduse alal teostada, ja puudutab neid asjaolusid, mis raamatukogunduse arenemist Eestis on pidurdanud. Selgub, et liidu poolt korraldatud kõneõhtutel on igalpool selgitatud ka kirjanduse tähtsust ning raamatukogu vajadust, müüdnud kirjandust ja raamatukogundusest informeeritud isikute poolt vaadatud lähedal asuvaid raamatukogusid ning r.-kogu juhatajale antud näpunäiteid kogu korraldamises. Ka on liidu haridusinstruktor eriülesannetega raamatukogunduse korralduse alal kohal käinud korratuid r.-kogusid korda seadmas ning kirjateel soovijaile nõu annud. Instruktor on korraldanud lühiajalisi raamatukoguhoidjate kursusi, millest võttis osa Haapsalu, Rakvere ja Võru õpetajate seminarides enamik seminaride vanemate klasside õpilasist. Suurimaid ning tähtsamaid ülesandeid oli muidugi soovitatavate raamatute nimestiku koostamine, mis nüüd lõplikult valminud ning mille esimene osa ilmus juba viimases „Vabaharidustöö“ numbris. Järgmistes numbrites ilmub puuduv osa ilukirjandusest ning teistest liikidest.

Raamatukogunduse edurikka arengu takistajana aineise kitsikuse kõrval märgib referent ära raamatukogude eest hooitsevate organisatsioonide ning asuliste rohkuse ning nende vahel välitseva kontakti- ja koordinaatsiooni puuduse.

Ta esitab resolutsiooni, mis asemikkude poolt ühel häälel vastu võetakse:

Haridusliidu asemikkude kogu peab tarvilikuks raamatukogundusse puutuvate põhimõteteliste küsimuste selgitamiseks, raamatukogude töö koordineerimiseks ning töömeetodite ühtlustamiseks raamatukogunduse päeva kokkukutsumise, jättes selle algatuse liidu hooleks.

Järgmine referent V. Sooserv annab ülevaate liidu tegevusest näitemängu alal. Selgub, et on korraldatud näitejuhtide kursusi 1, Tartus — 56 osavõtjale 103 õppetunniga; näitetegelaste kursusi on peetud 20 — 498 osavõtjale. Vaatamata kaugele maale, mis maa-tegelasi üksiteisest eraldab, ning poliitilistele hõõrumistele, mis sageli ühemeelsele kooskõlmisele osutuvad suureks takistuseks, on ometi näitetegelaste kursustest nõudmine suur ning osavõtt neist rohke. Niisugune kursus vältab 15 päeva ning läheb maksma umbes 70—100 krooni. Töö kogu kestvus kõigub ühel kursusel 80 tunni ümber. Liidul on ametis kaks näitejuhti-instruktorit täie töö-

jõuga mandril ja üks saartel poole jõuga. Äga neist jõududest on ikkagi vähe. Seltsid peavad kaua seisma järjekorras enne, kui on võimalik saada näiteinstruktorit. Praegu on näitekursuste soovijate seltside järjekord suur ja uus sooviavaldaja võib alles seesuguse kursusega rehkendada 1930. a. sügisel.

Oleks tarvis juure uusi jõude, kuid liidu majanduslik seisukord ühelt poolt ning ka vastavate isikute puudus teiselt poolt teevad siin suuri takistusi.

M. Pärdi referaadi lühike kokkuvõte dekoratsioonidest: Näidend dekoratsioonideta ei ole mõeldav. Kodusel teel asjatundmatute isikute poolt valmistatud näiteseinad teevad sageli väga halvasti lavastatud näidendi mõju veel silmatorkavamaks. Seltsid, kes näite-seltskonna hariduslikku ning erioskuslikku tasapinda on tahtnud ja suutnud tõsta, peaksid muretsema ka vastava lavasisseseade. Igal maalaval peaks olema vähemalt: üks tavaline talutuba, üks tapeettuba, metsa, maastiku ja taluhoonete dekoratsioonid. Neid tuleks muidugi aegajalt uuendada, et sagedast kordumist ette ei tuleks.

Eesti Haridusliidu juures töötab vastav eriteadlane, kes liidu juhatusest kinnitatuks tasumäärade alusel valmistab seltsidele nii liidus kui ka kohal nende poolt nõuetavaid dekoratsioonid.

Õppeabinõude kasutamisest ning õpiringidest kõneleb E. Vender, kes ütleb peajoonetes järgmist: Kursused ja loengud annavad täit tulemust vaid siis, kui nendele järgneb iseseisvane vabaharidustöö. Meie naaber Soome ei oska enam kuidagi läbi saada ilma õpiringideta. Seal töötab neid üle 2000. Meie õpiringide liikumisele teeb kõige rohkem takistust raamatute puudus. Puuduvad täitsa eriti õpiringide jaoks kirjutatud raamatud. Sellepärast peame ajama läbi kooli- ja populaar-teadusliku kirjandusega, koostades neist õpiringidele tarvisminevaid raamatute komplekte. Raadio ringhäälingu lahkel vastutulekul saab ka raadiod ära kasutada õpiringide tutvustamiseks.

K. Einbund, refereerides rahvamajadest, toob esile alljärgnevad mõtted:

Lähemal ajal kujuneb rahvamajade küsimus huvitavimaks peatükiks meie vabaharidustöö arengus. Rahvamajade püstitamisel tuleb kohalikel tegelastel endil õieti väga palju ära teha, kuid ainult omal jõul rahvamaja ehitada on ränk ülesanne. Panga laenu kõrge protsent ei luba ka seda allikat hästi ära kasutada.

Haridusliidu juhatuse on seda küsimust mit-

mel korral kaalunud ja tulnud otsusele, et siin tuleks astuda vas'avaid samme valitsuse ja riigikogu ees. Kui asunduskapitali küsimus üles kerkis, siis tehti vastav ettepanek, mille tulemuseks oli 10 miljoni sendiine aiurahvamajade fondile. Seni puudub aga seadus, mille alusel seda summat kasutada. Haridusliit algatas ühtlasi rahvamajade seaduse väljatöötamise mõtte, kuid esimene sellekohane väljatöötatud projekt osutus meile kui seltskondlikule organisatsioonile vastuvõtmatuks. Teine eelnõu, mis praegu arutelusel rahanduskomisjonis, on vastuvõetavam nii sisuliselt seltsidele kui ka rahaliselt riigile.

Haridusliidu ülesandeks on nõu ja jõuga olla abiks selle seaduse elluviimisel, sest kui seltskond ei löö kaasa, siis muutub kogu see asi liiga krooniliseks. Haridusliidul on kasvatus lähemal ajal töötada välja ka rahvamajade projektid, mis kavatakse viia läbi võistluse teel.

Seile järele kuulatakse ära informatsiooni korras ka liidu 1929/30. a. ja 1930/31. a. eelarved, mis ühes teiste liidu ettevõtete eelarvetega, mille lugejad leiavad käesolevas numbris teisalt, koostajate poolt kinnitatakse.

Läbirääkimistel tuleb kuuldavale soove, et rahvamajade seaduse elluviimisega tehtaks kiiremini algust. Seni, kuni seadus on jõusse astumata, tuleks nendele seltsidele, kel praegu rahvamaja ehitamine pooleli, ajutise määruse alusel asunduskapitalist võimaldada laenuaamist. Mõned asemikud kurdavad, et vallavalitsused omalt poolt midagi ei tee rahvamajade puuduse vastu võitlemises. Nii seisvat paljudes kohtades suured härrastemajad ainult koolide all. Sama katuse all võivat leida aset rahvamajagi. Läbirääkimistel kriipsutatakse alla ka puhtuse ja korra puudumist meie rahvamajades ja küsitakse, kas liidul pole võimalik midagi ette võtta, et filmiasjandust saaks tõsta paremale järjele ning rakendada vabaharidustööle, nagu see on teistegi mäis.

Seile järele võetakse vastu järgmised resolutsioonid:

G. Puu esitatud: Asemikkude kogu peab tarviliseks vastavate sammude astumise, et kirjastusühisused liidu lektorite ja kõnelejate kaudu levitada mõeldava kirjanduse müügiks rahvakoosolekuil teeksid samu soodustusi, mis raamalukauplustelegi.

E. Kubjase esitatud: Pidades silmas teoksiolevat rahvamajade seadust kui ka mitmesuguseid muid rahvamajadega seotud põleta-

vaid päevaküsimusi palub asemikkude kogu liidu juhatust võtta kaalumisele rahvamajade päeva korraldamise võimaluse lähemal ajal asjast huvitatud ringkondade osavõtul.

J. Granbergi esitatud: 1) Kuna maa-seltsidel filmide muretsemine läheb kalliks, siis peab asemikkude kogu tarviikuks, et Haridusliidu juhatust astuks vastavaid samme soodsamatel tingimustel paremasisulistele filmide soetamiseks.

2) Asemikkude kogu palub liidu juhatust võimalikult rutem otsida teid laenu saamiseks nendele seltsidele, kel rahvamajade ehitamisega juba algust tehtud.

Liikmemaksuks kinnitatakse endises suuruses: seltsidele Kr. 4.— ja liitudele Kr. 11.—.

Liidu juhatusse, kes uue põhikirja registreerimise järele peab muretsema, ühtlasi nõukogu, valitakse ühel häälel: K. Einbund, A. Tammann, J. Depman, pr. Einbund, J. Vestholm, J. Piiskar, J. Loosalu, pr. Reisik, M. Laarman, J. Vilms, A. Susi, E. Vender, H. Summer, O. Gustavson, E. Kubjas ja J. Uustalu. Revisjoni komisjoni valiti M. Käbin, O. J. Kiese, J. Veber ja A. Sibul.

Liidu liikmeks olevate seltside revideerimise küsimuse algatab E. Vender. Koosõlijate poolt kõneldakse selles küsimuses nii poolt kui ka vastu, ilma et jõutaks mingisugustele tulemustele.

Jooksvate asjade all kurdeti killunemist, mis seltside tööd suuresti halvab, ning paluti, et liidu juhatust vahest ehk siin võtaks midagi ette selle pahe kõrvaldamiseks.

Lõppsõna ütleb liidu esimees K. Einbund: Täna asemikkude kogu on ühemeelselt oma töö teinud. Asetleidnud elav mõtetevahetus näitas, et asemikkudel on elav huvi asja vastu. Lahkudes jääb soovida, et meie huvi vabahariduse vastu veel enam kasvaks. Mida enam liikmeid kokku tuleb, mida elavam mõtetevahetus, seda parem.

Meid oli täna siin hea koguke koos. Aga me peaksime kord jõudma nii kaugele, et asemikkude kogu sünnitaks suure hariduskongressi, mis sünnib muidugi, kui kõik liikmed oleksid esitatud. Meil on liikmeid 400 ümber. Aga miks oli osavõtjaid ainult 40 kaheksasaja asemel?!

Suured kogud sunnivad teisi endid arvestama. Arvurikka haridustegelaste pere otustega peab isegi parlament rehkendama üksikuid hädaldamisi ega kurtmisi ei kuulu ega pane tähele aga keegi. Täna liidu juhatuse nimel kõiki osavõtjaid!

EESTI HARIDUSLIIDU

1928/29. a. tulude-kulude aruanne.

TULU

KULU

I.

Liidu asjaajamine, vabaharidustöö nõuanne ja propaganda.

Liikmemaksudest	Kr. 1127.—	Sekretär (büroo juhataja)	Kr. 2280.—
Korjandus	„ 3117.98	Vabaharidustöö instruktor	„ 1620.—
Loterii	„ 327.11	Asjaajaja	„ 960.—
Kultuurkapitalist	„ 4549.25	Kantselei abijõud	„ 53.—
Riigi eelarve kaudu	„ 2417.41	Kantseleikulud	„ 942.39
Harju Maavalitsuselt	„ 100.—	Üür	„ 780.—
Üüri saadud	„ 170.—	Trükikulud ja informatsioon	„ 281.35
Mitmesugused tulud:		Sõidukulud ja päevarahad	„ 727.05
Seltsidelt sõiduk.	Kr. 29.67	Juhatuse käsutada olevad	
„ postikulu „	45.40	summad	„ 440.—
Telefonikõnede eest „	27.56	Loterii korraldamine	„ 149.59
Kõnereiside tulu	449.50	Korjanduse korraldamise kulud „	463.25
Valguspiltide tarvit. „	44.79	Seltsidele makstud toetuseks „	842.62
0/0/0 saadud	65.95	E. Ö. Liidule makstud instr.	
Brošüüride, põhikir-		P. Kochtitsky kõner. tulust „	137.50
jade, kavade müügist		Mitmesugused kulud ja kõne-	
ja mitmes. tulud	167.55	õhtute korraldamisega seotud	
	Kr. 830.42	väljaminekud	„ 615.62
		Kokku Kr. 10292.37	
Kokku	Kr. 12639.17	Ülejääk	„ 2346.80
		Kokku Kr. 12639.17	

II.

E. Haridusliidu poolt korraldatud loengud ja kursused.

Haridusministeeriumilt	Kr. 14.—	Aasta jooksul korraldatud loen-	
Riigi eelarve kaudu	„ 1335.40	gute ja kursuste honoraariks	
		makstud	Kr. 1283.40
		24. II pühitsemise puhul peetud	
		kõnede eest makstud	„ 66.—
		Kokku Kr. 1349.40	
Kokku	Kr. 1349.40	Kokku	Kr. 1349.40

III.

Näitemängu ala.

a) Näitejuhtide kursus Tallinnas 28. XII 28. — 5. I 1929.

Kultuurkapitalist	Kr. 450.—	Tasu õppejõududele	Kr. 270.—
Osavõtjatelt maksu — 39 osa-		Tasu kursuse juhatajale	„ 70.—
võtjat à 5 krooni	„ 195.—	Kuulutused ja reklaam	„ 59.60
		Õppevahendid	„ 16.95
		Üür, teenimine j.n.e.	„ 22.—
		Kokku Kr. 438.55	
		Ülejääk	„ 206.45
Kokku	Kr. 645.—	Kokku	Kr. 645.—

KULU**TULU****b) Näitemängu kursused väikelavade näitlejatele.**

1927/28. a. ülejääk Piirimaade kapitalist saadud toetusest Kr.	306.55	Instruktoritele palgaks Kr.	2050.—
Saadud kultuurkapitalist „	1150.75	Ajutiste kursuste juhatajatele töötasuks „	1005.—
Haridusministeeriumilt „	1135.—	Sõidukuludeks makstud „	230.40
Seltsidelt juhataja tasuks „	785.—	Nõmme Haridusseltsile toetuseks „	100.—
Seltsidelt sõidukuludeks „	188.10	Teatrinõuniku palk „	180.—
	<u>Kokku Kr. 3565.40</u>		<u>Kokku Kr. 3565.40</u>

d) Dekoratsioonide valmistamine.

Kultuurkapitalist Kr.	500.—	Dekoraatorile makstud valmistatud lavaseinte töö ja värvide eest Kr.	965.—
Seltsidelt saadud näiteseinte valmistamiseks „	965.—	Ladu sisseseadeks ostetud inventari „	47.05
		Mitmesugused kulud „	17.12
			<u>Kokku Kr. 1029.17</u>
		Ülejääk „	435.83
	<u>Kokku Kr. 1465.—</u>		<u>Kokku Kr. 1465.—</u>

e) Rekvisiitide ladu.

Kultuurkapitalist Kr.	1000.—	Antud rekvisiitide laole toet. Kr.	1000.—
	<u>Kokku Kr. 1000.—</u>		<u>Kokku Kr. 1000.—</u>

IV.**Mitmesugused ettevõtted.****a) Haridusnädalad.**

Riigi eelarve kaudu Kr.	1247.29	Hiiu-Saare haridusnädal Kr.	1128.01
		Pärnumaa haridusnädal „	119.18
	<u>Kokku Kr. 1247.19</u>		<u>Kokku Kr. 1247.19</u>

b) Kirjandusnädal.

1927/28. a. ülejääk Kr.	455.59	Ülejääk Kr.	455.59
	<u>Kokku Kr. 455.59</u>		<u>Kokku Kr. 455.59</u>

d) Mai-peod 30. IV ja 1. V 1929.

„Estonias“ korraldatud õhtust Kr.	687.02	Mõlemate pidude üldiseks korraldamiseks makstud Kr.	955.05
Kopli Rahvamajas korraldatud õht. „	294.65	Ülejääk „	26.62
	<u>Kokku Kr. 981.67</u>		<u>Kokku Kr. 981.67</u>

KULU**TULU**

v.

Õppeabinõude ladu.**a) Valguspildid.**

1927/28. a. ülejääk	Kr. 1153.20	Ostetud ladesse pilte, apa- raate, lampe, kaste jne.	Kr. 899.85
Kultuurkapitalist	„ 550.—	Käsitirjade eest makstud	„ 399.30
Seltsidelt piltide parandamiseks „	„ 13.—	Piltide parandamine	„ 47.35
Tulu 1. seeria müügist	„ 35.—	Muud kulud	„ 56.35
		Kokku Kr. 1402.85	
		Ülejääk	„ 348.35
Kokku Kr. 1751.20		Kokku Kr. 1751.20	

b) Vabaharidustöö käsiraamatute kogu.

Haridusministeeriumilt	Kr. 500.—	Ostetud raamatuid	Kr. 20.10
		Ülejääk	„ 479.90
Kokku Kr. 500.—		Kokku Kr. 500.—	

d) Õpiringide raamatukogu.

Kultuurkapitalist	Kr. 800.—	Ülejääk	Kr. 800.—
Kokku Kr. 800.—		Kokku Kr. 800.—	

vi.

Ajakiri „Vabaharidustöö“

Haridusministeeriumilt	Kr. 250.—	Trükk ja paber	Kr. 1048.41
Ajakirja tellijailt	„ 635.90	Honoraari makstud	„ 334.14
Üksiknumbrite müügist	„ 37.65	Korrektuur	„ 60.—
Kuulutuste eest	„ 285.—	1927/28. a. nr. honoraar	„ 138.43
Mitmesugused tulud	„ 1.44	1927. a. liikmete aruande trükk. „	„ 357.50
		1927. a. aruande käsikiri	„ 122.—
Kokku Kr. 1209.99		Makstud kuulutuste $\frac{0}{10}\frac{0}{10}$	„ 75.74
Laos numbraid järel	„ 520.32	Makstud tellimiste $\frac{0}{10}\frac{0}{10}$	„ 11.04
Komisjoni arvel	„ 7.20	Ekspeditsioon	„ 24.70
		Kokku Kr. 2171.96	
Kokku Kr. 1737.51		1927/28. a. ülejääk laos	„ 214.20
P u u d u j ä ä k	„ 648.65	Kokku Kr. 2386.16	
Kokku Kr. 2386.16			

Tulude-kulude arve.**KULU****TULU**

Ajakirja „Vabaharidustöö“ puudujääk	Kr. 648.65	1927/28. a. ülejääk	Kr. 1530.61
1928/29. a. ülejääk	„ 3461.83	Saadud toetustest ülejääk	„ 2346.80
		Maipidudest ülejääk	„ 26.62
		Näitejuhtide kursusest ülejääk „	„ 206.45
Kokku Kr. 4110.48		Kokku Kr. 4110.48	

II kirjandusnädal.

Raamat rahva sekka!

Ev. Vender.

Algatus.

Kolm aastat tagasi korraldati Eesti I kirjandusnädal, mille tulemused olid üldkokkuvõttes päris rahuldavad. Selle I nädala möödumisel avaldati kohe soovi, et niisuguseid kirjandusnädalaid korraldataks igal aastal. E. Haridusliit, kes oli I kirjandusnädala algatajaks, ei leidnud võimalust järgmisel aastal algatada II nädalat, sest see oleks saanud liidu juhatuse arvates koormavaks korraldajale organisatsioonile ja eriti nädala korraldamiseks ainelise kindlustuse võimaldajale. Nüüd, kolme aasta möödudes, mil uuesti ja elavamalt hakati kõnelema kirjandusnädala korraldamise vajadusest, võttis Haridusliidu juhatuse jälle algatuse enda peale ja kutsus kokku organisatsioonide ja asuiste esindajad, kes võiksid olla huvitatud kirjandusnädala korraldamisest. 20. detsembril möödunud aastal peetud nõupidamisel otsustati päris ühemeelselt tuleval kevadel korraldada II kirjandusnädal.

Organisatsioon.

Kuna kirjandusnädal peab tuginema võimalikult laiade ringkondade koostööle, siis otsustati selle korraldamiseks E. Haridusliidu juure seks puhuks luua eriorgan E. II kirjandusnädala peatoimkonna nime all. Peatoimkonna moodustavad oma esindajate kaudu järgmised organisatsioonid ja asutised:

1. Ajakirjanikkude Liit,
2. Akadeemiline Kirjandusühing,
3. Haridus- ja sotsiaalministeerium,
4. Haridusliit,
5. Karskusliit,
6. Kirjanduse Selts,
7. Kirjanikkude Liit,
8. Kirjanikkude rühm „Aksioon“,
9. Kirjastajate ja Raamatukauplejate Ühing,
10. Kultuurkapitali Kirjanduse Sihtkapitali Valitsus,
11. Maanaiste Keskseks,
12. Naisliit,
13. Raamatukoguhoidjate Ühing,
14. Tallinna Kirjanduse Selts,
15. Õpetajate Liit,
16. UENU keskjuhatuse.

Peatoimkonna esimeheks valiti kirjanik Hubel-Metsanurk, abiesimeheks Kirjastajate ja Raamatukauplejate Ühingu esimees Männik ja sekretäriks E. Haridusliidu sekretär Ev. Vender.

Kirjandusnädala tegelikuks juhtimiseks valiti 5-liikmeline üldtoimkond: Ed. Hubel, H. Männik, Ev. Vender, A. Antson ja A. Sibul, kes omavahel jagasid ametid: üldtoimkonna esimees Ed. Hubel, abiesimees H. Männik ja sekretär Ev. Vender.

Kohapealsete korralduste jaoks otsustati igal pool moodustada kohalikud toimkonnad. Kohalikud toimkonnad on juba moodustatud Tallinnas ja Tartus. Teistes linnades loodetakse ka kõige lähemal ajal teostada toimkondade moodustamine, kes siis kohapeal teevad eeltoet.

Maal jääb kirjandusnädala läbiviimine kohalike hariduslike organisatsioonide hooleks, kusjuures on soovitatav, et nendes kohtades, kus mitu seltsi töötab ühes tegevuspiirkonnas, need kirjandusnädala läbiviimiseks looksid ühise toimkonna, mis pakub omajagu kindlustust nädala kordaminekuks.

Kirjandusnädala auesimeheks kirjanik Eduard Vilde.

3. jaanuaril s. a. peetud kirjandusnädala peatoimkonna koosolekul otsustati täiesti ühemeelselt kirjandusnädala auesimeheks paluda kirjanik Eduard Vilde, kes ka selle ettepaneku võttis vastu.

Kirjandusnädala eesmärk ja üldkava

Samal koosolekul kinnitati korraldava toimkonna poolt väljatöötatud kirjandusnädala üldkava, mille järele kirjandusnädala eesmärgiks on: kirjanduse tähtsuse selgitamine, kirjanduse (raamatute) lugemise propageerimine ja tegelik kirjanduse levitamine. Ülesande teostamiseks tuleb korraldada: kirjanduslikke kontsert-miitinguid, kirjandusõhtuid, kõnekkoosolekuid, loenguid ja igasuguseid muid kirjanduse propageerimist võimaldavaid ettevõtteid; selgitada kirjanduse tähtsust ja selle lugemise vajadust ajalehtede, ajakirjade eriväljaannete, raadio jne. kaudu; kirjanduse levitamiseks korraldada raamatute lotereid, näitusi, raamatute lendmüüki jne.

Nagu sellest üldkavast näha, on II kirjandusnädal kavatsatud korraldada juba tunduvalt põhjalikum kui seda oli eelmine. Eelmise nädala nõrgeimateks külgedeks olid vähene koosolekute arv maal ja vähene tegelik raamatute müük. Tulevase, II nädala korraldamisel on peatoimkond pöörnud nendele as-

jaoludele erilist tähelepanu ja võib loota, et tulev kirjandusnädal annab hoopis suuremaid tagajärgi.

Tegelik raamatute levitamine.

Suurimaks raskuseks on korraldajatele kahtlemata tegelik raamatute levitamine. Selleks on võimalik kasutada ära raamatute lendmüügi korraldamist, kus haridustegelased seks puhuks enda peale võtavad raamatukaupmehe ülesande. Teine võimalus on raamatute loteriide korraldamine, mis harilikest loteriiallegriitest erineb ainult selles, et seal loosimisele tulevate raamatute väärtus on sama suur kui müüdavate pileetide hind. Raamatute müügi kohta saadab üldloomingkond kohe lähemaid juhtnööre, kui selguvad kirjanduse ostu tingimused.

Kirjandusnädala aeg.

Kirjandusnädala alguseks on määratud Tallinnas ja Tartus 1. märts ja teistes linnades 8. märts. Et meil ei jatku kõnelejaid ühel päeval üle kogu riigi kirjandusnädala korraldamiseks, siis on kirjandusnädala mit-

meks osaks jaotamine tingitud just puhtpraktilistest põhjustest. Maal on soovitatav kirjandusnädal korraldada koos Tallinna ja Tartuga või järgmistel nädalatel kuni 23. märtsini. Kohtades, kus on head raadio-aparaadid ühes kõvendajatega ja kuhu ei ole loota väljast kõnelejaid, on soovitatav kirjandusnädal korraldada ühel ajal Tallinnaga, sest sel puhul antakse edasi terve seeria kõnesid raadio kaudu, mis täiendatult kohalike kõnelejatega moodustavad küllalt huviküllaseid õhtuid kirjandusnädalaks.

Eeltööd.

Kuigi nädala alguseni on veel ligi kaiks kuud aega, on siiski paratamata tarviline eeltöödega alata kõige kiiremas korras. Nädala hea kordaminek oleneb täiesti kogu seltskonna suhtumisest sellesse ettevõttesse, seepärast peame varakult asuma kogu seltskonna organiseerimisele.

Et kirjandusnädala korraldamine sünnib E. Haridusliidu kaudu, siis palutakse kõigis kirjandusnädalasse puutuvais küsimustes pöörduda E. Haridusliidu poole.

II raamatukoguhoidjate kongress.

G. P.

29. dets. l. a. leidis aset Tallinnas II raamatukoguhoidjate kongress, millest osavõtjate arv ulatus ligi 60.

Kongressi avas Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu esimees Fr. Puksov, kes oma esisõnas riivab meie raamatukogunduse üldist arengut viimase 7 aasta jooksul, see on ajajärgul esimese ja teise kongressi vahel.

Kõneleja märgib ära avalike raamatukogude seaduse alusel moodustatud rahvaraamatukogude võrgu tekkimise ja tihenemise ning bibliograafia sissevõtmise Tartu ülikooli õppekavva. Lahendamata ülesandeks olevat jäänud ränd- ja lasteraamatukogude võrgu teostamine ja raamatukogunduse õpingu ülesvõtmine õpetajate seminaride ainestikku.

Kongressi juhatusse valitakse A. Sibul ja Fr. Puksov, sekretariaati — hra Saar ja prl. Kettmann.

Tervitusi ütlevad Tallinna linnavalitsuse nimel J. Kana, Eesti Haridusliidu — G. Puu ning haridus- ja sotsiaalministeeriumi — A. Kurvits.

Sellele järgneb A. Kurvitsa referaat teemil „Raamatukogunduse seisukorrast ning arendamise võimalustest Eestis“. Kõneleja

märgib ära kõigepealt meie raamatukogude võrgu tihenemise. Nii olnud 1923. a. võrgus 477 raamatukogu, praegu aga 640, peale selle veel ligi 200 osakonda või harukogu*).

Haridus- ja sotsiaalministeeriumi poolt olevat töötatud välja raamatukogunduse kursuse programm, mille järele ministeeriumi poolt korraldatud 25 kursust 700 raamatukogude tegelasele.

Peale selle on sellelaadilisi kursusi korraldanud veel Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing, Eesti Haridusliit ja kaitseministeerium.

Toetused avalikele raamatukogudele on tõusnud riigi poolt antavate summade arvel 45—50 tuhandele kroonile, samavõrra on saadud ka omavalitsustelt.

Raamatukogude võrk ei ole veel küllalt tihe — igas kooliringkonnas peaks olema üks avalik raamatukogu. Võrgu laiendamiseks näeb referent ette neli alljärgnevat võimalust:

1. võrku võetakse ka nende hariduslike organisatsioonide raamatukogud, mis seni

*) Av. raamatukogude arv ühes osakondadega tõuseb meil 911. G. P.

sealt mitmesugustel põhjustel on välja jäänud;

2. seltside juure, kus raamatukogud puuduvad, asutatakse need kohe;

3. omavalitsused avavad veel rea uusi raamatukogusid ja

4. kus iseseisva raamatukogu ellukutsumine osutub otstarbekohatuks, asutatakse harukogu või raamatukogu osakond.

Küsimusele, kes tulevikus peaks jääma avaliku raamatukogu ülalpidajaks, kas omavalitsus või mõni hariduslik organisatsioon, vastab referent viimasel kasuks. Raamatukogu huvides seisab, et ta jäetaks seltskonna enda korraldada. Majanduslikest raskusist, mis kogu ülalpidamisega seotud, loodab kõneleja saada üle kahel teel:

a) omavalitsustel tuleb anda raamatukogudele peale kirjanduse ostmiseks määratud summade veel toetust kogu ülalpidamiseks, nagu seda ette näeb ka avalike raamatukogude seadus, ja

b) raamatukogudel tuleb luua tihedam kontakt ühistegeliste ning majanduslike organisatsioonidega.

Järgmine referent H. Summer käsitleb omavalitsuse ülesanded raamatukogunduse arendamises. Kõneleja arvates tulevat kõigepealt äraajada rahva huvi raamatukogu vastu, millise sihi taotlemiseks ta soovib kogu tarvitajale korraldada järjekindlalt nõupidamisi või koosolekuid, kus raamatukogu juhataja ja kogu tarvitajaskond võiksid koos vahetada mõtteid.

Iga avaliku raamatukogu juure tuleks asutada lugemislaud, mille kasutamine peab sündima samuti tasuta nagu raamatukogu tarvitaminegi.

Raamatukogude revideerimist puudutades arvab referent, et kogukonnad (vallad) peaksid teostama majanduslikku järelevalvet, kuna maakoolivalitsustel tuleks pidada silmas üldist asjaajamist ning tegevust.

Mis puutub avalike raamatukogude ülalpidamisele, siis tähendab kõneleja, et tulevikus kõik kogud peaksid minema omavalitsuse kätte. Seltsid ei garanteerivat nende arengut tulevikus küllaldaselt.

Läbirääkimistel tekitab elavaid vaieldusi avalike raamatukogude ülalpidamise küsimus. Ühed (Puu, Kurvits) eelistavad raamatukogude ülalpidajana hariduslike organisatsioonide, kuna — nagu revideerimise andmed kinnitavad — nende poolt ülalpeetavad kogud võrreldes omavalitsuste omadega on korraldatud paremini, mis on tingitud muidugi seltsitegelaste suuremast vilumusest ja huvist ning armastusest asja vastu. Ka ei olevat seltsitegelane palga suhtes nii nõudlik kui

omavalitsuse ametnik, kuna esimene on harjunud tegema ikka tasuta, teine aga — palga eest.

Teised (Mugasto, Summer) vaidlevad eelmiste väidetele vastu, pidades omavalitsust paremaks raamatukogu ülalpidajaks. Seltsi asjaajamine olevat juhuslik ning mitte küllalt järjekindel, mis raamatukogu arengule ei anna soovitavaid eeldusi.

Viimaks lepitakse kokku kompromisettepanekus — jääda äraootavale seisukohale, kuni elu ise näitab, kumb raamatukogu osutub elujõulisemaks, kas omavalitsuse või seltsi oma.

Lõunavaheaja järele kuulatakse ära ülikooli raamatukogu juhataja Fr. Puksovi etekanne „Eesti teaduslike ja avalikkude raamatukogude ülesannetest“. Referent selgitab kõigepealt avaliku ja teadusliku raamatukogu vahet: esimese ülesandeks olevat kirjandust tarvitamiseks välja anda, teise omaks aga — kirjandust koguda. Rahvuslik raamatukogu on eriliik teaduslike kogusid, mille ülesandeks on koguda teatud rahvasse puutuvat kirjandust. Tartus on meil kaks teaduslikku raamatukogu: ülikooli ja Eesti Rahva Muuseumi. Peale selle on veel avalik linna raamatukogu. Need kõik võiks ühendada, muidugi eeldusega, et meie rahvuslik raamatukogu, mis praegu veel on erakogu, enne riigistatakse. Siis saaks Tartu ühe suure elujõu ise raamatukogu.

Tallinnas puudub meil rahvuslik raamatukogu, mille asutamine aga oleks väga vajaline, kuna ikkagi on hädaohtlik rahvuslikku kirjavara hoida alal ainult ühes linnas — Tartus. Rahvusliku raamatukogu surrogatsioonina võib Tallinnas vaadelda Eestimaa Kirjanduse Seltsi (Esiländische Literärische Gesellschaft) raamatukogu, milles on Estia ja Baltica rikkalikult esindatud, kuid kahjuks leiame sealt ainult vanemat kirjandust. Kui oleks võimalik nimetatud kogu liita Tallinna keskraamatukogu, riigiraamatukogu ja kindralstaabi raamatukoguga, siis saaks ka Tallinn endale elujõulisema raamatukogu.

Järgneb A. Sibula referaat „Töö vähendamise võimalustest raamatukogudes“, mille lühike kokkuvõte on järgmine:

Iga trükist ilmunud raamat tarvitab keskmiselt 20 minutit raamatukoguhoidja tööaega enne, kui ta muutub tarvitamiskõlvuliseks. See aeg kulub peamiselt inventeerimiseks, katalogiseerimiseks ning liigitamiseks. Mainitud aega oleks teatud tingimustel võimalik lühendada, kui —

1) töötada välja vastav blänkett, mille raamatukauplused ise täidaksid ning saatelehena raamatukogudele ühes tellitud

kaubaga saadaksid; siis kujuneks neist lehist ajajooksul üldnimestik, ja

2) raamat lasta müügile ühes kataloogi ja raamatukaardiga, millel vahest ehk isegi antud raamatu vastav liikikuuluvus oleks ära tähendatud,

siis võiks ajakulu ettevalmistustoiminguteks vähendada 20 minutilt 5.

Lõpuks kuulatakse ära preili H. Muga-
sto ettekanne raamatukoguhoidjate kutse- ja
palgaküsimusest. Referent arvates on raa-
matukoguhoidjal tarviline pedagoogiliste
teadmiste kõrval omandada veel teatud mää-
ral puhttehnilist raamatukogu rakendusoskust,
mida võimaldavad sellekohased kursused, an-
des raamatukoguhoidjale ühtlasi vastava kut-
se. Seni aset leidnud 3—5-päevalised kur-
sused ei väärivat õieti tähelepanugi. Kur-
suste kestvus peaks olema vähemalt 2 nädal-
at. Kutseküsimusega tulevat siduda ka pal-
gaküsimus. Koguhoidjate palgad tulevat nor-
meerida õpetajate palgamäärade raamides.

Läbirääkimistel kaheldakse raamatukogu-
de ühendamisvõimaluste teostamises, kuna
olevat juba ette näha vastuseismist nii riigi
kui ka organisatsioonide raamatukogude oma-
nikkude poolt.

Palkade küsimuses vaidleb referendile kõi-
ge radikaalsemalt vastu G. Puu, kes tähendab,
et raamatukoguhoidja töö enamikus kogudest
ei ületa sugugi näite- või koorijuhhi tööd. Ot-
sustades raamatukoguhoidjatele palga maks-
mise küsimuse jaatavalt oleme loonud pret-
sedendi vabaharidustöö tegelaste töö hono-
reerimiseks. Seda ei saaks aga põhimõtteliselt
pidada õigeks. Pealegi ei näi raamatukogu-
hoidjad palgaküsimust võtvat tõsiselt, sest
vastasel korral oleks tänasel kongressil 640
osavõtjat, mitte 56. A. Kurvits on põhimõt-
teliselt palgamaksimisega päri, kuid leiab, et
meie praeguse majandusliku kitsikuse juures
olevat see läbivimatu.

Kongressil algatatud küsimuste all aruta-
takse meil maksva kümnendliigituse süsteemi
cstarbekohasust.

Ühelt poolt (Puu, Muga-
sto) tuuakse ette,
et see süsteem ei olevat loogiliselt õige ega
vastavat ka tegeliku elu nõuetele. Nimelt
olevat 9. liik see ebaõnnestunud peatükk meie
indeksis. Kogu süsteem tulevat seepärast võt-
ta revideerimisele.

Teisalt (Kurvits, Sibul) väidetakse jälle, et
kuna lastekirjanduse kõrvaldamine kogu süs-
teemi paiksaks segi ning senine liigitamis-
viis ka juust ülepääsmata raskusi ei olevat val-
mistanud, siis võivat temaga edaspidigi aja-
da läbi.

Pooled lepivad viimaks kokku vormelis —
lastekirjandus jääb küll liigitamissüsteemi sis-
se, kuid vastava kirjanduse puudumisel ei ar-
vestata lihtsalt selle liigiga.

Lõpuks võeti vastu rida resolutsioone:

II raamatukoguhoidjate kongress tunnib-
tab tarvilikuks:

1) avalike raamatukogude seaduse muut-
mise nii, et:

a) sinna sisse võetaks vastav paragraaf
meie raamatukogundust juhtiva organi —
r a a m a t u k o g u n õ u k o g u — moodusta-
miseks ja

b) § 8 ettenähtud riigi poolt antava toe-
tuse alammäär tõstetaks 20.000 margalt 400
kroonile;

2) kahe instruktor-nõuniku ametisse sead-
mise, kes raamatukogu nõukogu direktiivide
kohaselt meie raamatukogundust arendaksid;

3) häälekandja väljaandmise, kuid paneb
E. Raamatukoguhoidjate Ühinguale südamele
enne kokkulepet otsida võimalust mõne suu-
rema vabahariduse organisatsiooniga ühise
ajakirja väljaandmiseks;

4) maavalitsuste juures korraldada raama-
tukogutegelastele instrueerimise ning revidee-
rimise kursused ning

5) et need omavalitsused, kelle poolt ülal-
peetavates raamatukogudes töötavad kindla-
palgaised juhatajad ning ametnikud, võtak-
sid revideerimisele viimaste palganormid, tõs-
tes neid vähemalt õppejõudude tasuseaduse
vastavate normideni.

Eesti maadeteadus.

(Õpperingide töökava 12 õhtuks.)
J. Kents.

Sissejuhatusesks.

Demokraatlik riigikord võimaldab igale
kodanikule laialt vabadusi. Ühtlasi esitab
ta aga ka kodanikkudele teatud hulga suuri
kohustusi ja ülesandeid. Nii on kõik täiseali-
sed ja täisõiguslikud kodanikud kutsutud rii-

gikogu ja omavalitsusliikide asutuste vali-
mise näol võtma osa üldisest riikliku elu juhti-
misest ja tegevusest. Et neid ja ka teisi ko-
daniku kohustusi korralikult täita, selleks on
vaja ised mõnesugused eeteadmised ja
ülevaade riigist enesest, tema tulunduslik-

kudest ja poliitilistest oludest. On ju tuntud tõsiasi, et iseseisvalt mõelda ja otsustada suudab arenenud ning asjaoludega enam-vähem põhjalikult tutvunenud isik.

Käesoleva kava ülesandeks on juhtida kodumaa tundmaõppimise alal neid õppehümulisi noori ja vanemaid kodanikke, kellel võimalus on puudunud või puudub seda teha keskkoolides või teistes vastavates õppeasutustes. Kava eeldab teadmisi kodumaatundmise alal praeguse 6-klassilise algkooli kursuse ulatuses. Kavas on püütud silmas pida ainult kõige üldisemaid ja olulisemaid küsimusi kodumaatundmise alalt, mis igale kodanikule meie riiklikust elust ja olust tohiksid olla huvitavad ja ühtlasi ka vajalised.

Töö on nähtud ette 12 õhtuks, kus poolteise kuni kahe ja poole tunni vältel kavas antud teemile kättejuhatatud kirjandust loetakse, vastavaid kaarte, kartogramme, diagramme jne. uuritakse ning kavas esitatud küsimustele kindlaid vastuseid otsitakse ja koostatakse. Töötamise juures tuleks seda alati meeles pidada, et asjata oleks rutata ja antud küsimustest pealiskaudselt üle libiseda. Kui ühe õhtuga mõnd teemi ei suudeta korralikult läbi töötada, võetagu selleks veel teine, järgmine õhtu, abiks. Igatahes ei ole sobiv uue teemi arutamisele enne üle minna, kui käesolev antud piirides pole täielikult läbi võetud. Seega — parem vähem, aga põhjalikult!

Kursuse raamatuks, mis õppetöö aluseks tuleks võtta, on kavas ette nähtud J. Kentsi „Eestimaa“, 2-ne täiesti ümbertöötatud ja täiendatud trükk, Tartus, 1928. a., lhk. 200, hind 2 kr. 40 senti. Sellele raamatule kaasaantud kaartide tarvitamisel tuleks silmas pidada neid näpunäiteid, mis antud raamatu autori poolt „Eessõnas“ ja lhk. 9.

Neile õppehümulistele, kes soovivad saada kodumaast veel laialisemat ülevaadet kui seda pakub eelpool mainitud teos, on soovitada täienduseks haridusministeeriumi kirjastusel väljaantud koguteos „EESTI. Maa, rahvas, kultuur“. Tartus, 1926. a. Lhk. XX ja 1255, hind 25 krooni. Neile luggijaile, kellele peaks J. Kentsi „Eestimaa“ osutuma liiga raskeks, tuleks soovitada võtta töö aluseks Eestimaa kirjeldus S. Sütt — D. Koppel „Maateaduse õpperaamat. VI õppeaasta. Eestimaa ja Euroopa“. (Viimane trükk on 1928. aastast.)

Kaartidest, mis õppetöö aluseks võetud raamatu kaasas peaksid tingimata kasutamist leidma, oleks nimetada:

1) sõjaväe kartograafia jaoskonna poolt 1922. aastal väljaantud „Eestimaa füü-

siline kaart“, mõõdus 1:300000 (ehk 1-esm: 3 km), 4 lehte à 40 senti (võib saada ka riide peale kleebitult K.k./ü. „Töökooli“ kaudu Tallinnast), või

2) Riigi Statistika Keskbüroo poolt väljaantud ja V. Smidti koostatud „Eesti. Statistiline album“ I ja II vihik ning sama keskbüroo poolt väljaantud „Eesti põllumajandus. Statistiline album“. Tallinna 1928. a.

Mainitud kaartide puudusel võib kasutada ka J. L. Jürgensi „Eestimaa — kooliseinakaarti“ või S. Sütt — D. Koppel'i „Kooliatlases“ olevaid Eestimaa kaarte.

Saateaineks ning illustreerimiseks sobivad teosed on mainitud vastavate teemide juures. — Pildid, mis soovitatud raamatutes leiduvad, tuleb hoolega läbi vaadata ja uurida. Samuti tuleb teha seda ka kõigi teiste käepärast olevate piltidega, mis alamal esitatud teemides antud küsimusi aitavad selgitada.

I.

Eesti asend ja selle tähtsus. Läänemeri Eesti rannikul.

Määrata Eesti asend Läänemere idarannikul! Selgitada Läänemere tähtsust Ida- ja Lääne-Euroopa vahelises liiklemises! Selle liiklemise vajadus on tingitud Lääne- ja Ida-Euroopa iseärasusist. Lääne-Euroopa — kõrge kultuuriga tööstusmaa. Ida-Euroopa — madala kultuuriga põlutulundus- ja tooresaialema. Peatähtsus Lääne- ja Ida-Euroopa vahelises liiklemises langeb just sellele Läänemere rannikuosale, kus asub Eesti ja Läti. Võrrelda kaardi järele Eestile ja Lätile kuuluvat rannikut! Pange tähele ranniku sirgjoonelist ilmet Lätis, käärunist ning lahtedelikast rannikut Eestis! Määrake Euroopa kaardi järele, missugused Kesk-Venemaa osad on lähemal Eesti rannikule, missugused Läti rannikule! Pange tähele, kuidas Voõga üem- ja keskjooksu ala ning Siber on suunatud Soome lahele ja Eesti rannikule!

Selgitage Läänemere ilmet Eesti rannikul sügavuse, lahtede ja saarte rohkuse, ranniku iseloomu, merevee soolsuse, liikumise ning jääolude suhtes!

Õppevahendid:

Kents „Eestimaa“, lhk. 9—16; Haridusministeeriumi „Eesti. Maa, rahvas, kultuur“, lhk. 3, 4 ja 18 kuni 30; Euroopa kaart; „Eesti Statistiline album“ I vihik, leht 10—11.

Saateks võib lugeda: G. Vilberg „Kodumaal rannates“ III vihik. Tallinnas, 1924, lhk. 5—42.

II.

Eesti pinnaehitus.

Selgitada Eesti pinnaehitust absoluutse kõrguse suhtes! Tuletada meele üldisi pinnavormide mõisteid absoluutse ja relativise kõrguse suhtes! Selgitada Eesti pinnaehitust pinna reljeefi suhtes! Selgitada jääajastikust pärit olevaid moodustisi, nagu: vallseljakud (missugune on nende väline kuju? missugune on nende sisemine ehitus?), voored (samuti!), kuplid, kühmud, ürgorud! Määrake kaardi järele (Kents „Eestimaa“, lhk. 23) nende moodustiste levimise alad Eestis!

Kirjandus: Kents „Eestimaa“, lhk. 16—27; J. Rumma „Üldine maateadus“ (2. trükk, Tartus, 1925), lhk. 76—77; J. Kents — J. Rumma „Välisilmajaod“ (Tartus, 1927), lhk. 47—54; Hamini „Eesti. Maa, rahvas, kultuur“, lhk. 5—17; „Eesti. Statistiline album“, I, leht 9.

Saateks võib lugeda: Viiberg „Kodumaal rännates I“, lhk. 7—30; Kampmann „Eesti kodumaa II“, lhk. 207—215.

III.

Geoloogilised aluskihid ja Eesti maavarad.

Tutvuneda geoloogiliste üldmõistetega ja geoloogiliste aegkondadega. Selgitada, missugused Eestimaa geoloogilised kihid sisaldavad maavarasid? missuguseid? kus pool? milleks neid maavarasid võib kasutada? Tutvuneda hästi Eesti geoloogilise kaardiga!

Kirjandus: Rumma „Üldine maateadus“, lhk. 17—34; Kents „Eestimaa“, lhk. 28—34 ja 101—108; Hamini „Eesti“, lhk. 31—61 ja 515 kuni 525; „Eesti. Statistiline album“ I vihk, leht 8.

Saateks võib lugeda: Kampmann „Eesti kodumaa II“, lhk. 107 kuni 109; Vilberg „Kodumaal rännates II“, lhk. 31—38, ja „Kodumaal rännates III“, lhk. 43—59.

IV.

Kliima. Siseveed.

Selgitada, miks meil kliima on üldiselt parasniiske! Püüda leida vastuseid ja seletusi järgmistele küsimustele: kui suured on temperatuuri vahed maa lääne- ja idaosade vahel talvel? suvel? aasta kesktemperatuuris? — Missugused tuuled on meil valdavad? mida toovad nad kaasa? Kus pool on meil kesk-

miselt sademeid rohkem? kus pool vähem? mispärast? Missugusel aastaajal on meil sademeid kõige rohkem? missugune aastaaeg on meil kõige kuivem? missugune kõige niiskem? Kuidas mõjub sademete jaotus meie põlluviljade kasvule?

Mida tuleb mõista sisevete all? Kus pool on meil tihedamini väikesi järvi? kus pool suuremaid? Missugust lulu võime saada oma järvedest? Kuidas on meie järved tekkinud? Missugune saatus ootab meie järvi? mispärast? — Loetelge kaardi järele suuremad Eesti jõed! Missugused meie jõgedest on tähtsamad laevatamise suhtes? Missugused neist on tuntud veejõuallikatena? mispärast?

Kirjandus: Kents „Eestimaa“, lhk. 35—52; „Eesti. Statistiline album“, lht: 10—11 ja 15—16; Hamini „Eesti“, lhk. 62—96.

Saateks võib lugeda: Kampmann „Eesti kodumaa II“, lhk. 215 kuni 220; sama koguteos: I, lhk. 95—107; 204—211; Vilberg „Kodumaal rännates II“, lhk. 5—23 ja 39—55, ning sama autori „Kodumaal rännates III“, lhk. 60—87.

V.

Mullastik. Taimkate ja loomastik.

Selgitada, mis on rühkmullad? liivmullad? savimullad? kergemad ja raskemad savimullad? Kuidas nad on meile tekkinud? Määrake vastava kaardi järele mullastiku levimine Eestis! — Selgitage taimkatte olenevust mullastiku seisest ja kliimalistest oludest! Mites väljendub see olenevus meie kodumaal? Missugused taimkattelised tüübid esinevad meil ja kus pool? Missugused taimkattevööd võib meil eraldada ja kus nad levivad?

Missuguseid metsloomi on veel meil leida? kus pool? mispärast? Missuguseid linde leidub meil ja kus pool? Selgitage meie taimestiku ja loomastiku ajaloolist arenemist!

Kirjandus: Kents „Eesti maa“, lhk. 53—62; Hamini „Eesti“, lhk. 97 kuni 106; 114 kuni 117; 140 kuni 149; 150 kuni 173; „Eesti. Statistiline album. — Eesti põllumajandus“, lhk. 1 ja 5—6; Rumma „Üldine maateadus“, lhk. 74—75.

Saateks: Vilberg „Kodumaal rännates I“, lhk. 31—35; M. Kampmann „Eesti kodumaa I“, lhk. 90—95.

VI.

Rahvastik ja asulastik.

Rahvastiku üldarv. Rahvastiku loomulik juurekasv. Tihedus; selgitada vastavate kar-

togrammide järele, kus pool on Eestis rahvast tihedamini? kus pool hõredamini? Maa- ja linnaelanikkude vahel. Rahvastiku asumine: asulad. Selgitada alevi ja aleviku mõisteid! Missugused külade tüübid meil esinevad ja kus pool? Missugune tähtsus on linnadel, alevel ja alevikel kultuurilises ja tulunduslikus elus? — Missugused rahvused on asumas Eestis? kus pool? Missugusesse rahvaste tõugu kuuluvad eestlased? — Usk. Hariduslik korraldus: koolide korraldus; väljaspool kooli hariduse korraldus.

Kirjandus: Kents „Eestimaa“, lhk. 63—76; „Eesti. Statistiline album I“, lehed 17—33; Rumma „Üldine maateadus“, lhk. 187—193 ja 195—200; Hamini „Eesti“, lhk. 187—193; 960—982; 994—1020 ja 1251—1255 (siin tekstis olevad tabelid võivad rahulikult jääda käsitlemata).

VII.

Põllutulundus — Eesti tulundusliku elu alus.

Missugust tulundusala soodustavad Eesti looduslikud olud? Kui suur osa Eesti rahvastikust tegeleb põllutulunduse alal? Missugustesse alaosadesse jaguneb põllutulundus (põllumajandus)? Võrrelda Eesti põllutulunduslikku olukorda naabermaadega! Mida tuleb võtta aluseks selle võrdlemise juures? Selgitage vastava tabeli ja vastavate kartogrammide alusel, kus pool on Eestis põllutulunduslikku maad rohkem? kus vähem? mispärast? kus pool on suurem põllumaa viljakus? mispärast? missuguseid põlluvilju meil kasvatatakse? kus pool üht või teist neist rohkem? kui suured on meil keskmised põlluviljade kogusaadid?

Kirjandus: Kents „Eestimaa“ lhk. 76—88; „Eesti põllumajandus. Statistiline album“, lhk. 7 ja 19—40 ning 61—70; Hamini „Eesti“, lhk. 311—324 ja 340—360.

VIII.

Karjandus. Teised majapidamisalad. Põllutulunduse arenemisest.

Võrrelge meie karjanduse olukorda naabermaade omaga! Mida tuleb võtta aluseks selle võrdlemise juures? Selgitage vastavate tabelite alusel meie koduloomade üldist arvu ja selle kasvamist! Missugused maakonnad on meil koduloomadelt rikkamad? mispärast? Kus pool on Eestis piimakarjandus rohkem arenenud? mispärast? Milles seisab ja kui suur on meie karjanduse toodang? — Sel-

gitage, missugused tõusuajad on olnud meie põllutulunduslikus arenemises? Millest on nad olnud tingitud? Selgitage, mida tuleb mõista Eesti maareformi all? Mida on toonud meie maareform? — Missugune tähtsus on Eesti tulunduslikus elus kalandusel? metsandusel? aiandusel ja mesindusel?

Kirjandus: Kents „Eestimaa“, lhk. 88—101 ja 108—109; „Eesti põllumajandus. Statistiline album“, lhk. 41—70 ja 105—112; Hamini „Eesti“, lhk. 366 kuni 413 ja 445 kuni 471.

Saateks: Vilberg „Kodumaal rännates I“, lhk. 38—51.

IX.

Tööstus. Vabrikud.

Selgitage neid tingimusi, milledes meie tööstus on arenenud! Missugust laadi kannab meie praegusaegne tööstus? Missugustesse rühmadesse liigitatakse meie tööstus tootjalade järele? missugustesse suurusrühmadesse tööliste arvu, produktsiooni jne. järele? Selgitage vastavate diagrammide alusel meie tööstusliku toodangu suurust! Kui suur osa meie rahvastikust tegeleb tööstuse alal? Loetelge ja leidke kaardilt meie tähtsamad vabrikud ühel või teisel tööstuslikul alal!

Kirjandus: Kents „Eestimaa“, lhk. 109—128; „Eesti. Statistiline album II“, lhk. 11—18; Hamini „Eesti“, lhk. 526—658. (Siin võiks tähele panna ainult üldiseid sissejuhatavaid kirjeldusi ühest või teisest tööstusalast. Rohkearvuliste tabelite uurimise ja laialdase arvulise materjaali läbitöötamise (osal on viimane juba teatud viisil tublisti vana-nenduki) võiks käesolevas kavas ettenähtud üldiste teadete omandamisel ilma kahjuta kõrvale jätta.)

X.

Liiklemine. Kaubandus.

Selgitage liiklemise tähtsust! Missugused on liiklemisvahendid? Mitmet liiki on meil raudteid? Missugused on neist tähtsamateks liinideks? Loetelge kaardi järele meie tähtsamad raudtee sõlmed! Missugused raudteed on meil praegu ehitamisel? — Missugune tähtsus on maanteedel? kuidas neid liigitatakse ja korras hoitakse? Missugune tähtsus on autobusiinidel? — Missugused veeteed on meil? Kui suur on meie kaubalaevastik? Võrrelge vastavate tabelite abil meie liiklemisvahendeid (raudtee veerev ma-

terjaal, kaubalaevastik jne.) ning posti-telegraafi-telefoni korraldust ja tegevust naabermaadega!

Missugused eeldused on meil kaubanduslikuks arenguks? Selgitage lähemalt sise- ning välis- ning transiitkaubanduse mõisteid! Selgitage lähemalt meie sisekaubanduslikku tegevust! Tehke sedasama meie väliskaubanduse suhtes (mida veame välja ja peamiselt kuhu? mida veame sisse ja peamiselt kust?)! Mida tuleb mõista riikliku kaubabilansi all? Missugune on meie kaubabilanss? Missugused maad on meist väliskaubanduse suhtelise läbikäigu poolest ees? missugused taga? Missugusel järjel on meie transiitkaubandus? Kust kaudu toimub peamiselt meie väliskaubandus?

Kirjandus: Kents „Eestimaa“, lhk. 128—150; „Eesti. Statistiline album II“, lhk. 6—10 ja 19—24; Hamini „Eesti“, lhk. 659—671; 717—774 ja 832—856 (sama märkusega, mis tehtud selle teose artiklite käsitlemise suhtes eelmise teemi juures).

XI.

Riiklik kord. Põhja-Eesti maakondade ülevaade.

Selgitage, missugused põhiõigused on Eesti vabariigi kodanikel? Kes on meil riigi ülemvõimu kandjaks? Kuidas vaetakse riigikogu liikmed? kui pika aja peale? kui palju? Missugused ülesanded on riigikogu esimehel? Missuguste asutistega jagab riigikogu oma ülemvõimu Eesti vabariigis? Kuidas moodustatakse vabariigi valitsus? Missugused ülesanded on riigivanemal? vabariigi valitsusel? riigikogul enesel? riigikohtul? riigikontrolöriil? — Missugused omavalitsuslikud asutised on Eestis? Missuguste küsimuste lahendamine kuulub nende võimkonda? Kuidas moodustatakse omavalitsuslikud asutised? Missugused tunnused on meie riigi- ja omavalitsuslikul valimisel? — Missugused maakonnad on meil? missugused neist on suuremad? missugused vähemad? Missugusteks omavalitsuslikeks ühikuteks jagunevad maakonnad? Missugused ülesanded on vallaomavalitsusel? Missuguste ühikutena esinevad meil kihelkonnad?

Määrake kaardi järele Põhja-Eesti maakondade: Harju-, Järva-, Viru- ja Läänemaa asend, piirid, üldine pinnaehituslik ilme, tähtsamad jõed ja järved! Määrake mullastiku kaardi järele iga maakonna üldine mullastikuline ilme! Samuti ka taimkatteline ilme! Missugusel järjel on igas maakonnas põllutulundus? kus neist rohkem arenenud on pii-

E. Haridusliidu büroo

asub 18. jaan. alates

Tallinnas S. Roosikrantsi t. 12

(Harju Maavalitsuse majas) Tel. 6-52

E. Haridusliidu juhatus.

makarjandus? mispärast? — Missugused tähtsamad tööstusettevõtted ja muud ühiskondlikud ning riiklikud tähtsamad asutised on neis maakonnas? missugused linnad? missugused tähtsamad alevid ja alevikud? missugused on neist suuremateks teede keskusteks?

Kirjandus: Kents „Eestimaa“, lhk. 150—171; „Eesti. Statistiline album I“, lhk. 36; Hamini „Eesti“, lhk. 1185—1214 ja 1237—1245; Rumma „Üldine maateadus“, lhk. 207—216 (selles viimases leiavad käsitlust üldised mõisted riigist, tema iseloomust jne.).

Saateaineks neile, kes soovivad saada meie maakondadest üksikasjalikumad ülevaadet, võib soovitada: Kampmann „Eesti kodumaa I“ (siin on kõigi maakondade kohta kirjeldused, kuid kahjuks juba õige tubisti vananenud); G. Vilberg „Harjumaa“, Tartus, 1921; E. Rosenberg „Virumaa“, Rakveres, 1924.

XII.

Lõuna-Eesti maakondade ülevaade.

Lõuna-Eesti maakonnad: Saare-, Pärnu-, Viljandi-, Tartu-, Võru-, Valga- ja Petserimaa — sama kava järele kui Põhja-Eesti maakonnadki! Petserimaa puhul pange tähele tema rahvuslikke, usulisi ja kultuurilisi erinevusi! Selgitage nende erinevuste põhjust!

Kirjandus: Kents „Eestimaa“, lhk. 172—192.

Saateaineks (eelmise teemi lõpul tähendatud juhul): Kampmann „Eesti kodumaa II“ (vaata märkus eelmise teemi lõpul). Üksikasjalikuks tundmaõppeks võib soovitada: Eesti Kirjanduse Seltsi Kodu uurimise toimkonna väljaantud: „Tartumaa“, „Võrumaa“, „Petserimaa“ ja „Pärnumaa“ (viimane on ilmunisel).

Rahvaülikoolide päev.

E. Vender.

23. novembril 1929. a. rahvaülikoolide päevast, mis oli kokku kutsutud E. Haridusliidu poolt, võttis osa 53 rahvaülikoolide ja haridustegelast.

Päevakorras olid järgmised küsimused:

1. Rahvaülikoolide päeva avamine ning juhatuse valimine
2. Rahvaülikoolid ja rahvakultuur — J. Tõnisson
3. Rahvaülikoolide iseloom ja ülesanded:
 - a) Maa-rahvaülikoolid — J. Ruus
 - b) Linna-rahvaülikoolid — J. Rummo
4. Rahvaülikoolide võrk ja selle teostamine — J. Depman ja A. Tammann
5. Rahvaülikoolide keskkorralduse loomisest — J. Ruus
6. Koosolekul algatatud küsimused.

Koosoleku avas Haridusliidu esimees K. Einbund, kes tähendas, et käesoleva nõupidamise on liidu juhatuse kutsunud kokku rahvaülikoolide juhtide soovil. Viimaseil aastail on rahvaülikoolide liikumises märgata nagu seisakut, mõnel pool kõneldakse isegi kriisist. Põhjusena tuuakse ette riigi- ja omavalitsuse vastutulematust majanduslikus mõttes. Kõneleja arvates võib hea ja tulisehingeline juht ka suurte ainelistest varadeta rahvaülikooli pidada ülal. Tähtis on ka rahva keskel vastava meeoleolu loomine. Kui käesolev nõupidamine selles suunas midagi suudab ära teha, siis on ta tema peale pandud lootused täitnud.

Lõpuks tänab koosoleku avaja referente, kes on võtnud vaevaks rahvaülikoolide mõtte selgitamiseks aidata kaasa. Eriti tänab ta J. Tõnissoni, kes juba kauemat aega on rahvaülikoolide mõtet edasi kannud.

Selle järel teeb ta ettepaneku valida päeva juhatuse ja sekretariaat.

Valitakse ühel häälel: juhatusse K. Einbund, J. Depman ja E. Rosenberg; sekretariaati — E. Vender, G. Puu ja M. Ludvig.

Tallinna linna koolivalitsuse juhataja J. Kana tervitab koosolijaid ja ütleb lühidalt järgmist:

Meil püütakse ülikooli poole. Kõigil pole see aga võimalik. Rahvaülikool peab ses suhtes laiemat rahvahulka rahuldama. Usun, et rahvaülikoolide levimisega paranevad meie majanduslikudki olud. Tervitan tänast päeva Tallinna linna koolivalitsuse nimel.

Juhataja K. Einbund paneb ette määrata

lõuna-vaheaeg algusega kell 15. Ettepanek võetakse vastu ühel häälel.

Teine juhataja ettepanek — päevakord võtta vastu muutumatult — leiab samuti kõikidelt heakskiitmist.

Rahvaülikoolid ja rahvakultuur.

Selle järel saab sõna esimene referent J. Tõnisson, kes toob esile järgmisi mõtteid: Kultuuritöös tuleb tähelepanu juhtida eriti sellele, et haridus haaraks isikut kõigekülgselt, arendades teda nii mõistuslikult kui ka hingeliselt ja kehaliselt.

Rahvakultuur oleneb rahva võimeist ja väliseist võimalusist. Kuidas kujunevad loovad tegurid, sel mõõdul kujuneb ka tagajärg. Ainelised eeldused oleksid tähtsusetad. Majanduslik heaolu oleneb just suurel määral rahva hariduslikust järjest.

Ei ole juhuslik, et Daani majanduslikud tingimused nii välja arenesid, nagu nad on praegu. Seal tekkis rahvakultuuri rakukeste võrk 1864. aastal, kui Daanimaa oli peaaegu löödud puruks. Poliitilise kaotuse järel lõi see väikerahvas endale alul haridusliku ja siis majandusliku kõrgepinge. Ühe inimpõlve jooksul kaheksandalt kohalt tõusta teisele kohale rahvaste peres — see on hiigla pingutus, hiigla rahvakultuuriline töö, mille Daani on teinud läbi.

Samalaadiline töö on sooritatud ka tuhande-järve-maal. Rahvakultuur peab haarama kogu rahva. Rahvas peab kõigis omas kihtides elavas osasaamises olema rahvakultuuri väärtusest.

On palju neid, kelle arvates rahvas on paljas ajalooline mõiste. Kuid ta pole üleelatud arenemisaste, vaid kogu rahva ühiskultuuriline elamus.

Rahvas ei tohi olla kaht rahvast — haritud ja harimatut, kel puudub omavahel side ja arusaamine. Need hariduslikud vastolud on tarvis igal rahval võita. Vaimliste ja ainelistel huvide ühtlus kindlustab kogu rahvusliku jõu arenemise. Haridus on elav vahetõde kultuuriga, mis ei tohi olla surnud teadmiste kuhjamine teadvusse. Kus kõik pakutu ei sula kokku elavaks üksuseks isikus, seal ei saa olla juttugi tõsisest haridusest.

Kui arvame, et iga inimene on inimkonna rikastajaks ning selle rakendajaks, siis peab ütlema, et kõik jääb ainult paljaks kumaks, kui inimene sisemiselt ei ärka, kui ta

ei saa aru, et elu liigub ja et tema seisab keset seda liikumist. Rahvusliku kultuuri süvendus peab viima elulise eeskuju juhatusel vaimustusse.

Daani rahvaülikoolide mõtte algataja Grundtvig ja selle energiliseim teostaja Kolt tähendasid mõlemad, et kui kõnelda inimestele kõrgeist asjust ja nad seal-juures jäävad külmaks, siis on see asjatu vaev. Vaimustus aga annab tõuke hulkade liikumisele.

Vaimustus pole mõeldav olukorras, kus inimesed ei tunne, et nendel midagi on tarvis. Inimesed peavad esmalt tundma, et nad on vaimust vaesed, siis võivad nad vaimustuda ning õppida.

Seda ümberorienteerumist ei ole mitte ükski vaja maarahvale, töölistele j. n. e., vaid suurel määral ka meie haritlasteperele.

Sääraseks ümberorienteerumise kohaks on paljudele olnud Põhjamaade rahvaülikool. Kui tahame sellest enam aru saada, siis peame erilist tähelepanu juhtima sellele äratusele, mis käis õpetuse eel.

Skandinaavia riiges on tihti vaielusi tekkinud selle asjaolu üle, kas rahvaülikoolis ei ole liiga palju poeesiat. Soome läks enam realistlikumale pinnale, võib-olla ongi aga ka sellest tingitud seal nii sageli ilmsiks tulema kippuvad kriisied. Rahvaülikoolis pole muidugi poeesiaga tarvis piirduda, kuid ta on hädavajaline eriti rahvaülikooli esimesel astmel. Teisel astmel tuleksid muidugi enam praktilised ained. Ilma luulelise ettevalmistuseta ei saada luua vastuvõtte elevust. Siit selgub, et teatud mõttes pole tähtis mitte õppekava ise, vaid õpetaja isik.

Rahvaülikoolid on väga levinud peale sünnimaa — Daani — veel tublisti Rootsis, Norras, Soomes ja isegi Saksas. Samalaadilisi leiame meie ka Inglises ja Ameerikas. Kõikjal on kateedri kõrval elu eeskujuga suure tähtsusega ja veel suurem kui esimene.

Marburgi kirikupäeval 1915. a. tehti rahvaülikoolide asutamises otsus Saksas. See sündis suurest hädast. Maailmasõja tagajärg näitas, et üldhariduses oli puudusi, see (haridus) ei suutnud rahvahulki lähendada.

Saksa rahvaülikooli arendamisel on pandud liiga palju rõhku selle šabloniseerimisele. Seega on seletatav sagedane kriisihüdaoht.

Rahvaülikoolide eriilmed erimais näitavad, et täpselt ja muutmatult ei saa ühtki asja üle võtta: tuleb kujundada ümber — vastavalt elule, olukorrale ning hingeelule.

Rahvakultuuri süvendamise huvides on tähtis, et rahvaülikooli mõtte kohaselt koolis mitte ükski koos ei õpita, vaid ka koos elatakse.

Meil on puudunud rahvaülikooli juhid, kes suudaksid inimesi niivõrra keema ajada, et nad jõu moodustamises majanduslikud takistused ja raskused võidavad.

Meie oma enam-vähem kõrgema haridusliku tasapinna juures vajaksime ikkagi veel tublisti rahvuskultuurilist süvenemist. Kui selles vajaduses oleme teadlikud, siis oskame ja suudame ka paremini teid otsida ja leida, kuidas oma rahvuskultuurilist tasapinda tõsta.

Juhataja K. Einbund küsib, kas koosolijad soovivad enne kõik referaadid läbi kuulata ja siis läbirääkimistele korraga asuda või iga ettekande kohta eraldi mõtteid vahetada.

J. Ruus soovib enne tema referaat kuulata ka ära, mis hra J. Tõnissoni referaadiga olevat väga lähedalt seotud, ning siis asuda läbirääkimistele.

J. Tõnisson avaldab soovi, et läbirääkimisi liiga kaugele edasi ei lükataks, kuna tema peab ära minema.

Rahvaülikoolide iseloom ja ülesanded

MAA-RAHVAÜLIKOOID.

J. Ruus annab lühikese ülevaate rahvaülikooli mõtte arenemisest, töökorraldusest ja õppekavadest. Kavas on peaaegaliselt ajalugu, kirjandus, rahvaluule ja võimlemine. Kavas peavad olema ainult niisugused ained, mis huvitavad, vaimustavad õpilasi ja õpetajaid. Väga tähtis on õpilaste ja õpetajate vahekorid. Õpetaja peab olema vanim usaldusmees. Rahvaülikool on perekondlik asutis, kus õpetus alati saadaval. Ka õpilaste vastuvõtlikkus on väga tähtis. Õpilaste vanadus 18—25 aastani on kõige soodsamaks ajaks rahvaülikoolis õppimiseks. Sel ajal on rahvaülikooli tulijail suur hulk küsimusi, mis nõuavad lahendamist, ja neil on kindel siht, miks nad rahvaülikooli tulid, nagu selgub semestri alul antud kirjalikest küsimustest. Kõneleja leiab, et huvi rahvaülikooli vastu noorsoos on tõusnud. Tihti ei kohuta majanduslik kitskusküsi õpilasi rahvaülikooli tulemast. Rahvaülikooli tundmaõppimine ja rahvaülikoolis viibimine levitab rahvaülikooli mõtet kõige kindlamini, olgugi pisut pikalt.

Rahvaülikool ja täienduskool on kaks iseasja. Rahvaülikooli ei asenda ükski kool, ka põllutöökool mitte; temal peaks olema iseseisev koht meie haridussüsteemis. Enne põllutöökooli astumist peaks lõpetatama rahvaülikool.

Juhataja K. Einbund avab läbirääkimised.

J. Tõnisson soovib kokkutulnud rahvaülikooli tegelasil võtta sõna selle üle, miks meil rahvaülikooli mõte ei ole levinud, mis põhjustel ei ole meil rohkem rahvaülikooli kui ainult üks ja kuidas saaksime senist loidust vähendada.

A. Kuk: Rahvaülikooli mõte on meil rahva seas veel uus, ta levimisega tekivad ka meile rahvaülikoolid, mispärast ei ole meil põhjust kurvastada. Tuues näiteid Daani rahvaülikoolidest leiab kõneleja, et seal on rahvaülikooli juhataja oma tegevuses täiesti iseseisev, tal ei ole mingit revisjoni; peetakse ainult silmas, kas kool on eluline.

J. Ümarik soovib rahvaülikooli mõtet rohkem propageerida, näiteks korraldada ekskursionsioone rahvaülikoolidesse jne. Maal on niisugune arusaamine rahvaülikoolidest, et kuna rahvaülikool mingit kutset, diplomit ega kohasaamise võimalust ei anna, ei maksa ka signa minna õppima.

A. Meikop: Nagu J. Ruusi ettekandest selgub, vaatab ta rahvaülikoolile kui õppeasutisele, kui koolile. Rahvaülikool peab aga olema asutis, mis äratub, mis moodustab silla nende kuristikku vahel, mis on tekkinud küla ja linna, kodu ja kooli jne. vahel. Rahvaülikoolis peab olema tarvilisel õpperingide süsteem. Ta leiab, et rahvaülikoolis mitu tähtsat õppeainet puudub, näit. raamatupidamine. Meie rahvaülikool ei arene 1) rahvamajandusliku kehvuse tõttu ja 2) seepärast, et meie seltskond selles asjas ei tõmba kaasa, nagu see on olnud teistes maades.

Joh. Ratas: Rahvaülikooli mõtte toetajaid ei ole seepärast, et meil puuduvad ka riiklikult mõtlevad kodanikud ja puuduvad rahvuslikud ajakirjad; ka ajakirjandus ei tunne rahvaülikooli mõttele soojalt kaasa.

H. Ansö: Meil ei teki teisi rahvaülikooli seepärast, et puudub raha. Rahapuudus teeb meil raskeks isegi lapsel 6-kl. algkooli lõpetada. Koolihariduse peale kulutatakse meil palju, kuid vabaharidustööle väga vähe.

J. Ruus tõrjub tagasi Kunda rahvaülikooli kohta toodud väärarvamised.

H. Turp: Seni ei ole rahvaülikoolil edu, kuni ei muutu praegune rahvaülikooli asutamise tendents, et pakkuda midagi „armsale maarahvale“. Ka takistab rahvaülikooli edenemist asjaolu, et meil on ikka veel tung keskoolidesse ja ülikooli.

Hra Ruus eksib põhjalikult, kui ta teeb vahet täienduskooli ja rahvaülikooli vahel, kuna täienduskoolil on needsamad ülesan-

ded, mis rahvaülikoolilgi. Täienduskool teeb sama tööd, mis rahvaülikoolgi.

J. Tõnisson leiab, et poliitilised erakonnad on tarvilised, kuid üldise ja hea mõtte teenistuseks peavad kõik ühinema. Ta arvab, et rahvaülikoolis õppida soovijad peaksid ise enne nii palju teenima ja kokku hoidma, et sellega saaksid rahvaülikoolis õppida.

J. Ruus: Täienduskool ei täida miljalgi rahvaülikooli aset, mis oleks pidanud kõigile selguma minu tänasest referaadist.

Läbirääkimised lõpsid kell 16, mille järele tehti lõunavaheaeg kella 16 kuni kella 17.

Koosolek jätkub kell 1/18.

Juhatab E. Rosenberg

Refereerib J. Ruus: Linna-rahvaülikoolid.

Maal ja linna-rahvaülikooli vahel on suur vahe — nii meetodites kui ka ideoloogias. Vanemal ajal olid erinevused veel suuremad, nüüd on mõlemad aga üksteisele sisuliselt ja suunaliselt lähenemas. Linna-rahvaülikoolide rajajaks tuleb pidada Inglismaad, kus Sõprade Liit võttis ette esimesi sellekohaseid katseid. Need õppeasutised olid alul lihtsad pühapäevakoolid, kus Sõprade Liidu tegelased esmalt lugesid piiblit ja selle järel koosolijatega ühiselt arutasid muidki küsimusi.

Kui algharidust aga hakati levitama avaliste algkoolide kaudu ja tutvuti Daani rahvaülikooli mõttega, siis algas Inglismaal ka pea laiendatud haridusliikumine — ülevalt poolt. Iga ülikool saatis õppejõude rahva sekka, kes seal vahete-vahel pidasid populaarteaduslikke loenguid. See ülikooli laiendamise mõte levis hiljem Saksamaal ja Austrias, leidis vastuvõtmist kogu Kesk-Euroopas, kus säilis sellisena maailmasõjani.

Peagi märgati aga Inglismaal, et selline rahvaülikool oma otstarvet ei täida, kuna see element, kellele loengud olid mõeldud, lihtsarahvas, jäi eemale — osa võttis aga enamus intelligents. Vahepeal läks rahvaülikooli liikumine Inglismaalt Rootsi, 1880. aastal asutati seal esimene rahvaülikool loengute, kursuste, läbirääkimiste ja õpiringidega.

Rootsist läks liikumine edasi Soome.

Inglismaal algas nüüd murrang. Eelmise liikumise ebaõnnestumisel algas 1703. a. uus liikumine — ülikooli töölist klasside liikumine Tööliharidusliidu algatusel.

See liikumine annab võimaluse 15 — 30 inimesest koosneval grupil nõuda ülikooli valitsuselt mõni õppejõud, kes käsitaks mõnd ainet 24 nädala jooksul, iga nädal 1 kahekordne tund: üks tund ettekannet ja teine tund arutlust ja läbirääkimisi.

Ülikooli kasvatusklasside kõrval tõusevad kuni suviülikoolid, kus õpetuse kestvus on 4-6 nädalat. Õpetus on maksuta, kuid internaadile, mis kooli juures korraldatud, tuleb maksa väikest tasu. Lektorite tasu maksab riik, muud kulud kannab aga Töölissharidusliit. Töölissharidusliit süvendab ka õpiringide liikumist, kuid Inglise õpiringi liikmete normaalne arv on hulga väiksem kui Rootsis ja Soomes, nimelt 4-5 osavõtjat.

Meie linna-rahvaülikoolides on maksev ülikooli laiendusliikumise süsteem, kuid on märgata lähenemist Grundtvigi tüüpi rahvaülikoolile. Isegi internaati on katsutud linna-rahvaülikooli sisse viia. Esimesi suurema ulatusega katseid sel alal on teinud daanlane Peeter Maucken, kes Helsingöri asutis pärast maailmasõda internatsionaalse rahvaülikooli. See asutis on mõeldud peamiselt linlastele.

Saksas on rahvaülikooli 3 tüüpi:

- 1) õhtu-rahvaülikoolid, mis vastavad meie linna-rahvaülikoolidele,
- 2) kodu-rahvaülikoolid, mis vastavad meie maa-rahvaülikoolidele, ning
- 3) rahvaülikoolide kodud — tööliste ühiselumajad pedagoogilise haridusega isiku juhatusel, kes töölt koju tulnud tööliste kasvatuslis-hariduslikke tarbeid aitab rahuldada.

Ka Saksas on näha, nagu igalpool teisteski maades, linna- ja maa-rahvaülikoolide sisulist ja suunalist lähenemist. Vahe püsib ainult internaadis. Maa-rahvaülikoolides ta on, linnas aga puudub.

Kui küsida, kas on rahvaülikooli tarvis, siis tuleb sellele vastata jaatavalt.

Algkoolist õpilane tuleb välja ikka lapsena — ajal, mil maailmavaatelised küsimused hakkavad alles tekkima. Kus saab ta neile vastused? Rahvaülikoolis.

Meie rahvaülikool, mis alul edenes suure hooga, on lähenenud seisustadiumile. Vaimustushoog, mis 1917. aastal hulgale rahvaülikoolidele aitas rajada aluse, on vaibumas.

Põhjused on peamiselt majanduslikud, aga ei saa jätta märkimata ka seda asjaolu, et meil vaimustavalt kõnelevate lektorite pere pole suur.

Me oleme 12 aastat olnud pioneeride seisukorras, iseene hooletaks; see staadium on küll huvitav, aga ta ei tohiks venida nii pikale. Ettekannet lõpetades kõneleja esitas vastuvõtmiseks järgmised resolutsioonid:

- 1) Linnades, alevites ja muudes rahvarikastes kohtades asuvate rahvaülikoolide ülesandeks on äratada koolieast väljajõudnud noorsoos ja täieealistes kodanikes huvi ja arusaamist teaduse, kirjanduse, kunsti ja muude kultuuriavalduste vastu, anda võima-

lusi soovijaile vaimliseks enesetäiendamiseks ja eneseharimiseks ning arendada neis ühiskondlikku mõtlemisviisi.

2) Oma ülesannete täitmiseks korraldavad rahvaülikoolid poolaastate viisi kindlaksmääratud kavade järgi töödest vabadel aegadel (talvekuudel, õhtuti ja pühapäevadel) loenguid, kursusi, aastaklasse, õpiringe, õppekäike ja reise, ettekandeõhtuid jne.

3) Rahvaülikoolil olgu (kas endal või kuulajatele tarvitamiseks vaba mõne teise asutise) raamatukogu, samuti õppevahendite kogu.

4) Õppimine rahvaülikoolis olgu soovijaile maksuta või ainult minimaalse õppemaksu eest.

Kuna aeg kipub minema liiga hiliseks, siis soovitab koosoleku juhataja referentidel kõnelda kokkuvõtlikumalt.

Rahvaülikoolide võrk ja selle teostamine.

Esimesena refereerib J. D e p m a n, kelle ettekande lühike kokkuvõte oleks järgmine:

Meil on viimasel ajal viisiks kõnelda mitmesuguseist võrkudest: raamatukogude, rahvamajade jne. võrkudest. Tuleb teha juttu ka rahvaülikoolide võrgust, kuna Virumaa rahvaülikool Kundas hakkab saama täis ja uusi rahvaülikooli peaks asutama juure. Neid ei või loomulikult kutsuda ellu kus juhtub, vaid kindla võrgukava järgi. Ideaalne seisukord meie tänapäeva oludes oleks, kui igas maakonnas oleks oma rahvaülikool. Aga et seda vahest korraga on raske läbi viia, siis tuleks leppida esialgu ehk kolme rahvaülikooliga, nimelt: 1) seni olemasolev Kundas, 2) Harju-Lääne-Pärnu piirkond ja 3) Tartu-Võru-Viljandi rajoon. Võrku tuleb hakata teostama tühjade kätega, kuid rahale on enam lootusi kui õppejõududele.

Mis puutub õpilaste arvusse igas rahvaülikoolis, siis võiks see keskmiselt olla 50.

Ta esitab resolutsiooni:

Rahvaülikoolide päev peab tarvilikuks, et iga maavalitsuse piirkonnas oleks üks maa-rahvaülikool; kiires korras tuleks aga veel asutada 2 rahvaülikooli — üks Harju-Lääne-Pärnu piirkonna ja teine Tartu-Võru-Viljandi piirkonna jaoks.

Referent A. T a m m a n n käsitab küsimust vaatekohalt, kas hra J. Depmani poolt soovitatud rahvaülikoolide võrk on teostatav oma abiga või tuleb selleks nõutada riiklikke või omavalitsuste toetusi.

Kõneleja tähendab, et riikliku toetuseta on raske saada läbi. Sellela pole saadud läbi isegi rahvaülikoolide kodumaal. Toetuse saamise aluseks tuleks võtta tarvilikkude kulude summa, nagu see on korraldatud

Soomeski. Soomes saab uue rahvaülikoolide seaduse järele rahvaülikool 60% oma tegelikest põhjendatud kuludest; piiriäärseis mais ja kehvemais kohis veel 15% lisana. Kokku on võimalik saada toetust nii siis kuni 75%, peale selle toetused kehvemaile õpilasile.

Ta esitab resolutsiooni:

Rahvaülikoolide päev avaldab soovi, et Eesti Haridusliit algataks rahvaülikoolide seaduse väljatöötamist ning elluviimist, milles muu hulgas oleksid määratud kindlaks alused riikliku toetuse määramiseks rahvaülikoolidele ja nende kasvandikele ja samuti rahvaülikoolide õpetajate õiguslik seisukord.

Rahvaülikoolide keskkorralduse loomine.

Referent J. Ruus: Palju on veel tarvis rahvaülikoolide mõtte selgitamist, see on kindel. Et selleks aga vajame ka kindlat keskohta, on samuti kindel. Välismaal on maa- ja linna-rahvaülikoolidel ise keskused. Meil võiks olla vähemalt esialgu ühine, mingisuguse toimkonna näol Eesti Haridusliidu juures.

Juhataja avab läbirääkimised.

H. Turp: Harjumaal on võetud õpilasi 16 — 30 eluaastani täienduskooli ja täienduskoolid teevad sama tööd, mis Kunda rahvaülikoolgi. Rahvaülikool peaks olema asutis, kes valmistab ette seltskonnategelasi maale.

J. Ruus: Vaevalt läheb täienduskoolil korda täita rahvaülikooli ülesandeid ja temale läheneda, sest säärasel juhul jookseks täienduskool tühja.

A. Meikop võrdleb Rootsi ja Eestikeskkoolide ja rahva arvu ja leiab, et meil on sama palju keskkooli kui Rootsis, mis aga on ebaloomulik. Rahvaülikoolil ja täienduskoolil on teatavaid kokkupuutuvaid punkte, kuid kui asutused on nad täielikult lahku minevad.

J. Rummo: Täienduskool on ikkaseaduses kindlaks määratud ja ta on ette nähtud sunduslikuna. Täienduskooli õpilaste vanaduse piir, mis praegu ulatub 14 — 30 eluaastani, on ajutine ja langeb edaspidi kindlasti 14 — 18 eluaasta peale. Ka Kunda rahvaülikooli kulud ei ole kuigi suured, vastavad korraliku algkooli eelarvele. Soomes antakse välisshariduse peale 14 korda rohkem kui meil, seepärast on meil ka rahvaülikooli liikumisele kulutatud vähe.

Viiber ei poolda Haridusliidu juures rahvaülikooli toimkonna asutamist, vaid soovib need ülesanded panna Haridusliidu juhatuse peale.

K. Einbund: Rahvaülikoolide keskkorralduse loomine on hädatarviline, küsimus seisab vaid selles, kas asutada ta Haridusliidu juure või asutavad Rahvaülikooli seltsid ta iseseisvalt. Peab soovitavaks, et rahvaülikoolide tegelased ise moodustaksid kas 3- või 5-liikmelise juhatuse (toimkonna). Leiab, et inimesed tulevad seepärast maalt linna, et ei ole säärast pidurit, kes neid takistaks. Soovib hrade Depmani, Tammani, Rummo ja Ruusi ettepanekuid tunnustada.

Välbe ei poolda ühise keskkorralduse loomist maa- ja linnarahvaülikoolidele. Kuna tänasel koosolekul ei ole kuigi palju rahvaülikooli tegelasi, vaid suurem hulk on haridusseltside esindajad, ja kuna temal ega ka teistel ei ole mingisuguseid volitusi, ei saaks täna valida mingisugust keskkorraldust. Teeb ettepaneku Haridusliidu juhatusele leida teid selle tsentrumi loomiseks.

K. Einbund ja E. Vender annavad seletust tänase koosoleku kokkukutsumise ja asutatava toimkonna kohta.

Võeti vastu:

1. J. Depmanilt esitatud resolutsioon: „Rahvaülikoolide päev peab tarviliseks, et igas maavalitsuse piirkonnas oleks üks maa-rahvaülikool; kiires korras tuleks asutada veel 2 rahvaülikooli, üks Harju-Lääne-Pärnu piirkonna ja teine Tartu-Võru-Viljandi piirkonna jaoks.“

2. A. Tammani poolt esitatud resolutsioon: „Rahvaülikoolide päev avaldab soovi, et E. Haridusliit algataks rahvaülikoolide seaduse väljatöötamist ja elluviimist, milles muu hulgas oleksid määratud alused riikliku toetuse määramiseks rahvaülikoolidele ja nende kasvandikele ning samuti rahvaülikoolide õpetajate õiguslik seisukord.“

Depman teeb ettepaneku ära valida rahvaülikoolide toimkonna liikmed.

Ettepanek võetakse vastu.

Toimkonda valiti J. Depman, J. Ruus, M. Välbe, Aug. Meikop, V. Sõerd ja dr. A. Audova.

Depman avaldab soovi, et järgmine rahvaülikooli päev jällegi peetaks ära enne Haridusliidu asemikkude kogu koosolekut. A. Tamman soovib aega mitte kindlaks määrata, et oleks võimalik tarviduse järgi ka varem rahvaülikoolide päeva kokku kutsuda.

Juhataja K. Einbund tänab koosolijaid osavõtmise eest ja leiab, et nüüd on jõudnud kätte see aeg, mil nendel aladel, mis senini on jäänud soiku, tuleb asuda tööle energiliselt, ja lõpetab koosoleku.

Seltside tegevusest.

Alanud aasta paneb nii mõnegi seltskonnategelase mõtlema, mida algaval vabaharidustöö hooajal jälle ette võtta, et võimaldada maedelu vaheldusvaese tempo all kannatajatele — meelelahutust, seltskonnas vähe liikunud isikuile — läbikäimist kaasinimestega ning õppuse järele igatsevaile — teadmiste ning oskuse saamist.

Mis võtta ette?

Pidusid peeti niikuinii suvi läbi — võibolla isegi igal pühapäeval, — laulupidusid külastati ligidalt ja kaugel, sporti harrastati küll töö, küll mängu näol, järksamais kohis võeti ette isegi vast õpperiise. Nüüd on ka raamatukogusse soetatud uusimat kirjandust, nii palju kui seda lubasid seltsi, omavalitsuse või riigi poolt antud summad.

Mida veel võtta ette?

Juhiksin seltsitegelaste tähelepanu siin ühele küllalt tähelepanu väärivale vabahariduse alale, mis sageli kahjuks kipub vajuma unustuse hõlma. Ma mõilen siin nimelt populaarteaduslikele loenguile, mida kahtlemata tuleb pidada suurimaks teguriks põhjamaade — Daani, Rootsi ja Norra — kõrgepingelise kultuuri loomises. Esialgu päris juhuslikult korraldatud loengud muutusid hiljem järjekindlaiks, süstemaatiliseks loengute seeriaks kindla plaani ja programmi järele. Sinna seltsis juure kasvatuslik element — ning rahvaulikool oma algelises kujus, oligi olemas.

Enesearendamine, milleta inimesed tänapäev vaevalt veel läbi saavad, võib ainult siis omandada tarvilise hoo, kui inimeses on äratatud huvi tema olemist ja teotsemist haaravate probleemide vastu. Seda suudab väga hästi korda saata mõni loeng või kõne.

Tekib küsimus — millisele teemile?

Üldteemi kõigi kohta ma muidugi üles seada ei saa, kuna see oleneb ümbruskonna elulisest huvidest, mis annab kuulajaskonna. Võin öelda ainult niipalju, et linnarahvale ei maksaks kõnelda „kiulina harimisest“ ega maarahvale — „uulitsa kastmise uusimast

tehnikast.“ Samuti võib öelda, et mägestiku elanikud on sama vähe huvitatud „sookivatuses“ kui madalmaa rahvas „mätõõs-tusest“.

Kust leida lektor?

Meil on küllalt asutisi ning keskorganisatsioonide, mille teenistuses terve rida eriteadlasi-pektoreid, kes otsekohe valmis on teatud tingimustel kutse peale kohale sõitma. Niisugustena võiks nimetada: Eesti Põllumeeste Keskselts, A. R. T. Põllumajanduslik Liit, Ühistegelise Liit, Naisorganisatsioonide Liit, Ü. E. N. Ü. Keskjuhatus, Spordiliit, Karskusliit j. t. keskliidud.

Kõige arvurikkam, mitmekesisem ja kvalifitseeritum eriteadlaste pere on aga kahtlemata Eesri Haridusliidul, kus rahvaulikooli lektoritena registreeritud 107 isikut. Kõnelejate kaadris leiame 7 arstiteadlast, 13 füüsikut-matemaatikut-astronoomi, 12 loodusteadlast, 2 keemikut, 2 metsateadlast, 4 kunstnikku, 5 agronoomi, 6 inseneri, 2 ajaloolast, 2 kirjaniikku, 5 majandusteadlast, 1 usuteadlane, 21 haridustegelast ja 9 ohvitseri. Lektoreist on 31 ehk 29 prots. kõrgemate õppeasutiste õppejõud.

Lektori sõidutingimused, nimestik ning teemid on avaldatud „Vabaharidustõös“ I kui ka eribroshüürina, mis soovijatele kohe välja saadetakse. Loengu honorari tasub liit, kuna sõidukulu ja ülalpidamine jääb kutsuva seltsi kanda.

Seltsidele, mis asuvad lektori asukohast võrdlemisi kaugel ja millele sõidukulude tasumine kipub käima üle jõu, soovitaksin kutsuda lektori 3—4 organisatsiooni peale ühiselt. Lektor viibiks siis 2—3 päeva kohal (laup., pühap. ja esmasp.) ning peaks iga seltsi asukohas ühe või terve rea loenguid. Nii väheneksid tunduvalt vähemalt raudtee- ja laevasõidu kulud, mis seni Petseri-, Võru-, Võru-, Valga-, Lääne- ja Pärnumaa kaugematele nurkadele on olnudki peaküsimuseks loengute korraldamisel ja lektorite väljakutsu-misel.

G. P-nn

Appi raadiokuulajaile.

„Ringhäälingu“ toetusel raadio-instruktor Haridusliidu teenistuses.

Juba läinud sügisel, uue Tallinna suurevõimelise saatja valmimise ja tööle asumisega tekkis meil vajadus teiste instruktorite kõrval ka raadio instruktor ametisse seada, kuna, nagu näitas seda mitmete Raadio-Ring-

häälingu tegelaste ringsõit maal, Tallinna uue saatejaama mittekuldavus pesitseb sagedasti just kas kuulajate asjatundmatuses või jälle vastuvõtjate ja juure kuuluvate abinõude puudulikkuses.

Enamal jaol säärastest juhtudest aitas juba lihtne paarisõnaline selgitus või mõne väiksema vea kõrvaldamine vastuvõtjas puuduse likvideerimiseks ja kuulaja võis edespidi juba vabalt jälgida Eesti oma saatja eeskava, muutudes endisest suurest Raadio-Ringhäälingu vaenlasest ja kirujast uuesti tema pooldajaks.

On ju loomulik, et Raadio-Ringhäälingu juhatuse liikmed ei saa oma piiratud aja ja võimaluste tõttu laiemaulatuslikult ette võtta sääraseid abiandmise ekspeditsioone ja sellepärast see ala, mis suurelt kaasa aitaks meie nii noore raadio levimisele, alles peaaegu täielikult söödis seisab, ühtlasi pinda andes ikka uutele kaebamistele ja nurisemistele.

Nende nähtuste kõrvaldamiseks ja kõikide raadiokuulajate abimeheks nende suurtes ja väikestes hädaades võetigi üles raadio-instruktori ametisse saamise mõte, mis nüüd on teostatud raadio-instruktori Haridusliidu teenistusse võtmisega 1. jaanuarist alates.

Teine ala, millel uuel raadio-instruktoril oma töökava järgi töötada tuleb, oleks raadio propageerimine ja igapidi tema levimise edendamine niihästi ajakirjanduse, elava sõna kui ka Ringhäälingu mikrofoni kaudu.

Meil on kõneldud propaganda vajalikkusest küll ja küll, tehtud siamaani aga väga vähe, millega osalt ka seletatav on meie nii väikene abonentiide arv ja selle aeglane juurkasv.

Raadio-instruktori töökava ja ülesanded oleksid lühidalt kokku võttes järgmised:

1) Puht-tehnilist ja üldhariduslikku iseloomu kandvate raadio kursuste ja loengute pidamine nii linnas kui maal, missugused sünnivad kohapealsete seltside ja organisatsioonide algatusel ja väljakutsel.

2) Haridusliidu ülesandel propagandakoosolekute korraldamine rahvarikkamates keskkohdades.

3) Väljasõitudel raadiokuulajate nende hä-

dades aitamine ja nende omanduseks olevate aparatuuride käsituse ning töökaigu selgitamine ja juhuseikkude vigade kõrvaldamine.

4) Raadiotehniiste ja propaganda-kirjutiste avaldamine ajakirjades.

Oma ametialalt allub raadio-instruktor Haridusliidule, kui organisatsioonile, kellele üle terve maa laiaulatuslikud sidemed igasuguste seltside ja organisatsioonidega — asiolu, mis võimaldab pidada alalist tihedat sidet viimaste ja raadio-instruktori vahel.

Igasuguste andmete saamiseks instruktori väljasõidu ja tegevuse tingimuste kohta tuleb kõne all olevatel seltsidel pöörduda otsekohe Haridusliidu poole.

Uueks raadio-instruktoriks valis Haridusliit Raadio-Ringhäälingu ettepanekul meie Tallinna kogenuima raadioteadlase hra Roman Neudorfi, milline valik tuleb lugeda õnnelikuks, sest hra Neudorf omab omal alal õige laialdasi teoreetilisi ja praktilisi teadmisi ja on meie noores raadioperes väga populaarne ja tuntud nimega.

Oma hariduse on hra Neudorf saanud Tallinna tehnikumis, kus ta praegu on viimase kursuse üliõpilane. Ligi viieaastase praktika jooksul raadio alal on uuel instruktoril olnud peaaegu kõikide vastuvõtja tüüpidega kokkupuutumist, mis tema tööd tulevasel tööpöllul tunduvalt hõlbustab, andes abitarvitajale kindla tagatise, et ka kõige vananenemas vastuvõtjas ettetulevad vead ja puudused leiavad kiire ja kindla ülesleidmise ja kõrvaldamise.

Viimaste aastate jooksul töötas hra Neudorf a.-s. „Karl Lembergi“ raadio-osakonna tehnilise ja kaubandusliku juhina, võites kõikide kauba- ja abitarvitajate täie lugupidamise.

Lõpuks jääks ainult veel soovida, et lootused, mis instruktori ametisse seadmisega meie raadio-asjanduse levimisele pannakse, täiel mõõdul täituksid, meid lähendades jälle sammu võrra Lääne-Euroopa üldkultuurilisele tasapinnale.

Eesti Haridusliidu ajakiri

„VABAHARIDUSTÖÖ“

Ilmub 8 korda aastas.

Tellimise hind: aastas Kr. 1.20; 1/2 aastas 60 s. ja üksiknumber 15 s.
„VABAHARIDUSTÖÖ“ toimetuse ja talituse aadr.: Tallinn S. Roosikrantsi 12
Tel. 6-52

Vastutav toimetaja: **Evald Vender.**

Trükkikoda „Estotrükk“ Tallinnas Suur Karja 8.

Väljaandja: **Eesti Haridusliit.**

Raamatukogudele soovitatavate raamatute nimekirja järg.

Lagerlöf, S. Härra Arne varandus.	
„Elu“, 1926, 100 lhk.	Kr. 0.35
— Soosauniku tütar.	
„Loodus“, 1928, 62 lhk.	„ 0.25
— Vagajutud Kristusest.	
A. Org, 1922, 118 lhk.	„ 1.20
Lattik, J. Koolipoisid.	
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1928, 112 lhk.	„ 1.30
Leino, E. Päev Helsingis.	
„Varak“, 1924, 104 lhk.	„ 1.00
— Ühepäeva bibliikad.	
„Varak“, 1920, 88 lhk.	„ 0.60
Lehtonen, J. Putkinotko.	
„Noor-Eesti“, 1926, 402 lhk.	„ 3.75
Lichtenberger, A. Mu väike Trott.	
„Odamees“, 1920, 104 lhk.	„ 1.00
Linnankoski, J. Pagulased.	
„Tapper“, 1928, 136 lhk.	„ 1.70
London, J. Elu seadus.	
„Loodus“, 1928, 62 lhk.	„ 0.25
— Juhtumised inimsööjate saarel I-III.	
„Odamees“, 1919, 96+106+46 lhk.	„ 0.75
— Kahe näoga mees.	
„Odamees“, 1923, 20 lhk.	„ 0.20
— Lõunamere jutud.	
„Loodus“, 1928, 62 lhk.	„ 0.25
— Põlev laev.	
— Raudtee hulkrud I-II.	
„Elu“, 1928, 173 lhk.	„ 0.70
Loti, P. Islandi kalur.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1926, 117 lhk.	„ 2.00
Luts, O. Harald tegutseb.	
„Odamees“, 1921, 68 lhk.	„ 0.65
— Inderlin.	
„Varak“, 1920, 46 lhk.	„ 0.40
— Kirjad Maarjale.	
„Varak“, 1923, 72 lhk.	„ 0.80
— Kirjamapp.	
„Noor-Eesti“, 1924, 116 lhk.	„ 1.25
— Soo (Kirjutatud on . . .).	
„Noor-Eesti“, 1920, 170 lhk.	„ 2.00
Maupassant, G. de. Valitud jutud.	
„Noor-Eesti“, 1925, 222 lhk.	„ 2.25
— Üks inimelü.	
„Noor-Eesti“, 1927, 206 lhk.	„ 2.75
Metsanurk, M. Epp.	
„Odamees“, 1920, 48 lhk.	„ 0.40
— Jumalata.	
„Varak“, 1921, 84 lhk.	„ 0.80
— Kogutud teosed I (jutustused ja novellid).	
„Noor-Eesti“, 1929, 181 lhk.	„ 2.75
Metsanurk, M. Vahesaare Villem.	
„Maa“, 1921, 202 lhk.	Kr. 1.00
Moricz, Z. Mudakuld.	
„Loodus“, 1929, 238 lhk.	„ 1.00
Mäik, A. Kesaliblik.	
„Sõnavara“, 1926, 164 lhk.	„ 2.00
— Önnepagulane.	
„Noor-Eesti“, 1928, 246 lhk.	„ 2.75
Mändmets, J. Kodumaa jutud.	
Ploompuu, 1919, 277 lhk.	„ 2.50
Mötslane, M. Hans Tohver.	
„Koit“, 155 lhk.	„ 1.00
Oks, J. Neljapäev.	
„Auring“, 1920, 86 lhk.	„ 0.60
Parijõgi, J. Laevapoisi päivilt.	
Eesti Opet. Liit, 1927, 127 lhk.	„ 1.00
— Semendivabrik.	
„Loodus“, 1926, 122 lhk.	„ 1.70
Peterson, E. Paised I-IV	
„Kool“ 1920/21 44+120+61+130+85+78 lhk.	„ 2.40
Prantsuse antoloogia.	
„Noor-Eesti“, 1918, 161 lhk.	„ 1.00
Pärn, J. Oma tuba, oma luba.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1923, 64 lehek.	„ 0.50
Rambaud, A. Cäsari sõrmus.	
T. E. Kirj. Üh. 1924, 186 lhk.	„ 1.70
Reid, M. Päata ratsanik I-II.	
„Odamees“, 1924, 192 lhk.	„ 2.00
Reymont, T. Öiglus.	
„Valik“, 1927, 177 lhk.	„ 1.80
Roht, R. Hümnid Paanile.	
„Noor-Eesti“, 1922, 150 lhk.	„ 2.00
— Jutud Kõrrekülást.	
„Noor-Eesti“, 1926, 133 lhk.	„ 1.60
— Nauding.	
„Noor-Eesti“, 1929, 316 lhk.	„ 3.50
— Neli juttu.	
„Sõnavara“, 1925, 100 lhk.	„ 1.50
Rood, O. Bertil Holmquist.	
„Postimees“, 1926, 98 lhk.	„ 1.25
Rosegger, P. Kui ma alles poisi-jõmpsikas olin I-II.	
„Noor-Eesti“, 1923, 112+112 lhk.	„ 2.50
Rumor, K. Säased tormis.	
„Noor-Eesti“, 1923, 112 lhk.	„ 1.00
Saal, A. Aita.	
Pihlakas, 1921, 208 lhk.	„ 1.20
— Leili.	
Eesti Kirjand. Selts, 1926, 460 lhk.	„ 1.65
Saksa antoloogia I-II (B. Linde välj.)	
„Varrak“, 1923/24 198+156 lhk.	„ 3.50
Scott, W. Ivanhoe.	
Eesti Kirjand. Selts, 1926, 506 lhk.	„ 3.75
Schnitzler, A. Suremine.	
„Varrak“, 1920, 155 lhk.	„ 0.60

Semper, J. Hiina kett.	
„Varak“, 1924, 142 lhk.	Kr. 2.00
Sinclair, U. Metropolis.	
Ploompuu, 1912, 168 lhk.	„ 1.00
— Tööstuse tuus.	
„Loodus“, 1928, 62 lhk.	„ 0.25
Soar, R. Esimesilt päevilt.	
„Postimees“, 1921, 89 lhk.	„ 0.40
Stevenson, R. Doktor Jekyll'i ja härra Hyde'i imelik juhtumine.	
„Rahvaülikool“, 116 lhk.	„ 0.30
— Varanduste saar.	
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1924, 148 lhk.	„ 1.35
— Kurat pudelis.	
„Loodus“, 1928, 62 lhk.	„ 0.25
Strindberg, A. Abielu.	
„Loodus“, 1928, 62 lhk.	„ 0.25
Sööt, K. E. Eesti muinasjutud lastele.	
Roht, 1920, 64 lhk.	„ 0.40
Tagore, R. Laevahukk.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1928, 531 lhk.	„ 2.75
— Pärandusehoidja.	
„Loodus“, 1928, 62 lhk.	„ 0.25
Tammsaare, A. H. Kaks paari ja üksainu.	
„Noor-Eesti“, 1924, 104 lhk.	„ 1.00
— Pöialpoiss.	
„Varak“, 1923, 183 lhk.	„ 1.50
— Vanad ja noored.	
„Varak“, 1924, 113 lhk.	„ 1.40
— Varjundid.	
„Varak“, 1923, 128 lhk.	„ 1.30
Tassa, A. Nõiasõrmus.	
„Odamees“, 1919, 162 lhk.	„ 1.00
Tolstoi, L. N. Ivan Iljitschi surm.	
„Noor-Eesti“, 1914, 79 lhk.	„ 0.30
Topelius, S. Velskeri jutustused I. II.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1924, 215 lhk.	„ 2.90
Tuglas, Fr. Raskuse vaim.	
„Noor-Eesti“, 1920, 132 lhk.	„ 2.00
— Saatus.	
„Noor-Eesti“, 1921, 169 lhk.	„ 2.00
Turgenjev, J. Aadli pesa.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1927, 292 lhk.	„ 1.50
Vallak, P. Epp Pillerpardi Punjaba potitehas.	
„Odamees“, 1925, 107 lhk.	„ 1.25
— Must rist.	
„Noor-Eesti“, 1925, 114 lhk.	„ 1.50
Vardi, S. Haabvere.	
„Noor-Eesti“, 1926, 182 lhk.	„ 2.00
Wells, H. G. Sabatähe aastal.	
Ploompuu, 1920, 295 lhk.	„ 2.00
Verne, J. Kaheksakümne päevaga ümber maailma.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1924, 272 lhk.	Kr. 2.20
Vilde, Ed. Kogutud teosed II. III. IV. ja XIV. Teravad nooled, Lina-Mai, Kaks sõrme, Kännud ja käbid.	
„Varak“, „Varrak“, 1923/24, 220+170+182+293 lhk.	„ 9.00
Zetterström, H. Dünamiitkoer.	
„Elu“, 1926, 96 lhk.	„ 0.35
Zola, E. Söökaevurid.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1928, 528 lhk.	„ 5.00
b) luuletused.	
Bergmann, J. Laulud.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1923, XX+396 lhk.	„ 3.00
Haava, A. Luuletus-kogu.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1924, XIII+400 lhk.	„ 4.00
Kärner, J. Bianca ja Ruth.	
„Noor-Eesti“, 1923, 157 lhk.	„ 2.50
— Lõikuskuu.	
„Loodus“, 1925, 72 lhk.	„ 2.00
Kreutzwald, Fr. R. Kalevipoeg.	
Pihlakas, 1904, 308 lhk.	„ 0.80
— Viru lauliku laulud.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1926, X+140 lhk.	„ 2.00
Suits, G. Kõik on kokku unenägu.	
„Noor-Eesti“, 1922, 196 lhk.	„ 2.50
— Lapsesünd.	
„Varak“, 1922, 48 lhk.	„ 1.50
Under, M. Hääl varjust.	
Eesti Kirjanikkude Liit, 1927, 94 lhk.	„ 2.75
— Rõõm tihest ilusast päevast.	
Eesti Kirjanikkude Liit, 1928, 76 lhk.	„ 2.50
— Sinine puri.	
„Varak“, 1919, 63 lhk.	„ 0.60
Visnapuu, H. Hõbedased kuljused.	
„Varak“, 1920, 78 lhk.	„ 1.00
— Ränikivi.	
„Loodus“, 1925, 80 lhk.	„ 2.00
— Talihari.	
„Odamees“, 1920, 102 lhk.	„ 1.00
c) näidendid.	
Adson, A. Toomapäev.	
„Loodus“, 1928, 124 lhk.	„ 0.50

Antson, A. Lapsed.	
„Sõnavara“, 1925, 24 lhk.	Kr. 0.50
Hauptmann, G. Kangrud.	„ 0.90
Hoffmannsthal, H. v. Kuningas	„ 0.90
Ödipus.	
A. Haava, 1924, 72 lhk.	„ 1.20
Kitzberg, A. Kauka jumal.	
Roht, 1925, 108 lhk.	„ 1.30
Leino, E. Simo Hurt.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1927,	
127 lhk.	„ 1.40
Liiv, Jakob. Ordumeister.	
Eesti Kooliõpetajate V. Ab. Selts,	
117 lhk.	„ 0.75
Maeterlinck, M. Öde Beatrice.	
„Auringo“, 1921, 46 lhk.	„ 1.00
Rainis, J. Joosep ja tema ven-	
nad.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1928,	
322 lhk.	„ 1.75
Raudsepp, H. Kohtumõistja	
Simson.	
„Noor-Eesti“, 1928, 77 lhk.	„ 1.50
— Siinai tähistel.	
„Noor-Eesti“, 1928, 158 lhk.	„ 2.50
Schiller, F. Orleani neitsi.	
„Postimees“, 1912, 130 lhk.	„ 0.60
— Wilhelm Tell.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1923,	
120 lhk.	„ 1.00
Shakespeare, W. Kuningas Lear.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1926,	
138 lhk.	„ 1.75
— Veneetsia kaupmees.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1927,	
152 lhk.	„ 1.00
Shaw, B. Inimene ja üliinimene.	
[Eesti Kirjanduse Selts, 1924,	
303 lhk.	„ 2.75
— Südamemurdmise maja.	
„Loodus“, 1928, 124 lhk.	„ 0.50
Tammsaare, A. H. Juudit.	
„Varak“, 1921, 112 lhk.	„ 1.00
Vilde, Ed. Tabamata ime,	
„Maa“, 1912, 231 lhk.	„ 1.35

2000-kroonine kogu.

a) jutukirjandus.

Aho, J. Keegi laadaline.	
„Noor-Eesti“, 1927, 152 lhk.	Kr. 1.50
Adamson, H. Roheline sisalik.	
„Noor-Eesti“, 1925, 66 lhk.	„ 1.25
Alle, A. Lilla elevant.	
„Varak“, 1923, 124 lhk.	„ 2.50
G. d'Annunzio. Mäss.	
Tamverk, 1915, 32 lhk.	Kr. 0.10
Anvelt, L. Viirastusi valges öös.	
„Loodus“, 1928, 221 lhk.	„ 3.80
Artsõbaschev, M. Koledus.	
„Sõnavara“, 1925, 32 lhk.	„ 0.50
Aspe, E. Anna Dorothea.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1927,	
27 lhk.	„ 0.35
— Kasuõde.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1923,	
72 lhk.	„ 0.60
Backmann, S. Ahvena neitsi.	
„Varak“, 1924, 106 lhk.	„ 1.—
Balzac, H. de. Eugenie Grandet.	
„Noor-Eesti“, 1928, 234 lhk.	„ 2.75
— Kolmekümneaastane naine.	
„Noor-Eesti“, 1928, 222 lhk.	„ 2.50
Blauman, R. Surma varjus.	
„Loodus“, 1928, 62 lhk.	„ 0.25
Bridges, V. Kadunud mees.	
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus,	
1922, 359 lhk.	„ 1.60
— Keemik Lyndeni saladuslik lei-	
mus.	
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus,	
1924, 300 lhk.	„ 3.—
Brigader, A. Pöialpoiss.	
Eesti Opetajate Liit, 1927, 80	
lhk.	„ 0.50
Bunin, J. Isand San-Franciscost.	
A. Org, 1923, 40 lhk.	„ 0.20
Chesterton, G. K. Sinine rist.	
„Loodus“, 1928, 62 lhk.	„ 0.25
Conrad, J. Duell.	
„Loodus“, 1928, 62 lhk.	„ 0.25
Cooper, F. Punane piraat.	
„Elu“, (1928?)	„ 0.35
Courths-Mahler, H. Ebaabikaas	
I—II.	
„Elu“, 1928, 192 lhk.	„ 0.70
Daudet, A. Tartarin Tarasconist.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1928,	
91 lhk.	„ 1.—
Dostojevski, F. Väike kangelane.	
„Loodus“, 1929, 61 lhk.	„ 0.25
Doyle, C. Professor Baumgar-	
teni imelik katse.	
„Odamees“, 1918, 20 lhk.	„ 0.20
Eessaare, A. Alasti.	
Eesti töörahva komm. kult. ja	
harid. val. kirj. ühis., 113 lhk.	„ 1.20
Ehrenburg, J. Viis piipu.	
„Loodus“, 1928, 62 lhk.	„ 0.25
Eisen, M. J. Kavala Hansu ja	
Vanapagana lugu.	
Pihlakas, 1920, 216 lhk.	„ 0.80
— Kohalikud muinasjutud.	
„Päevaleht“, 1920, 70 lhk.	„ 0.50

- Elvestad, S.** Kummaline kepi-
mees.
„Elu“, 1928, 93 lhk. Kr. 0.35
— Pimedus.
Eesti Kooliõp. V. Ab. Selts,
1920, 100 lhk. „ 0.25
- Evers, H. H.** Alraune.
„Loodus“, 1929, 253 lhk. „ 1.—
- Falke, G.** Kolm head sõpra.
Eesti Kirjanduse Selts, 1928,
98 lhk. „ 1.—
- France, A.** Jutud II.
„Noor-Eesti“, 1914, 48 lhk. „ 0.15
- Gailit, A.** Aja grimassid.
„Loodus“, 1926, 155 lhk. „ 2.—
- Idioot.
„Odamees“, 1924, 88 lhk. „ 1.—
- Klounid ja faunid.
„Odamees“, 1919, 160 lhk. „ 1.80
- Purpurne surm.
„Noor-Eesti“, 1924, 232 lhk. „ 2.25
- Galina, G.** Väikesed rõõmud ja
mured.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus,
1923, 116 lhk. Kr. 1.20
- Galsworthy, J.** Valge ahv.
Eesti Kirjanduse Selts, 1929,
512 lhk. „ 3.—
- Gogol, N. V.** Kasaka-hetman
Taras Bulba.
Laakmann, 1912, 158 lhk. „ 0.35
- Grimm (vennad).** Muinasjutud I.
„Noor-Eesti“, 1925, 104 lhk. „ 1.50
- Grube, A. V.** Greeka vägimehed.
Eesti Kooliõp. V. Ab. Selts,
1920, 68 lhk. „ 0.45
- Haanpää, P.** Lugu kolmest põik-
peast.
„Noor-Eesti“, 1928, 128 lhk. „ 1.60
- Haava, A.** Väikesed pildid Eestist.
„Postimees“, 1920, 94 lhk. „ 0.30
- Hamsun, K.** Müsteeriumid.
„Noor-Eesti“, 1929, 299 lhk. „ 4.—
- Nälg.
„Sõnavara“, 1925, 243 lhk. „ 3.—
- Paan.
„Noor-Eesti“, 1928, 180 lhk. „ 2.25
- Hirmu ja õuduse jutud.**
(Ämblik, Valge loom, Kuradi-
valss, Tyhi maja, Nägemus, En-
nustused, Tofaar-mõrsja, Must
kass, Liivamees, Vaimude maja,
Haudkabel, Potiemand, Tuliho-
bu, Püha aare, Hallutsinatsioo-
nid, Horla ja Enneaegne mat-
mine.) „Reform“. „ 10.70
- Jaik, J.** Kaamelid pasunapuhu-
jatega.
„Noor-Eesti“, 1928, 212 lhk. „ 2.75
- Jakovlev, A.** Hiina vaas.
„Loodus“, 1929, 62 lhk. Kr. 0.25
- Jensen, J.** Jääliustik.
Eesti Kirjanduse Selts, 1927,
191 lhk. „ 1.75
- Jerome, K. Jerome.** Kolm meest
paadis (Koerast rääkimata).
A. Org, 208 lhk. „ 2.25
- Jokai, M.** Geniaalne narr.
„Elu“, 1927, 96 lhk. „ 0.35
- Kalevala I—II.
„Postimees“ ja „Kool“, 1921/22,
168+181 lhk. „ 3.—
- Kallas, A.** Kogutud t. I. (Mere
tagant).
Eesti Kirjanduse Selts, 1929,
278 lhk. „ 3.—
- Kask, R.** Valik prantsuse novelle.
„Varrak“, 1923, 160 lhk. „ 1.50
- Kellermann, B.** Pühad.
„Rahvaülikool“, 1924, 48 lhk. „ 0.35
- Yester ja Li.
„Uuem Kirjandus“, 1927, 206 lhk. „ 1.20
- Kipling, R.** Džungli raamat.
Eesti Kirjanduse Selts, 1928,
163 lhk. „ 1.75
- Kivikas, A.** Miniatiivid.
„Loodus“, 1926, 102 lhk. „ 1.50
- Verine väits.
„Odamees“, 1922, 23 lhk. „ 0.50
- Süütu.
„Odamees“, 1927, 13 lhk. „ 0.60
- Kreutzwald, F. R.** Eesti enne-
muistsed jutud.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus,
1924, 166 lhk. „ 1.80
- Kilplased.
Eesti Kirjanduse Selts, 1923,
121 lhk. „ 0.90
- Paar sammukest rändamise
teed.
Eesti Kirjanduse Selts, 1922,
XX+30 lhk. „ 0.35
- Reinuvader-Rebane.
Eesti Kirjanduse Selts, 1922,
85 lhk. „ 0.85
- Krusten, P.** Südamerahu.
„Loodus“, 1928, 184 lhk. „ 3.50
- Kärner, J.** Inimene ilma elu-
loota.
„Noor-Eesti“, 1923, 160 lhk. „ 2.—
- Kõigest tugevam.
„Varak“, 1920, 70 lhk. „ 0.60
- Kyösti, L.** Kroonu tüürimees.
„Noor-Eesti“, 1928, 192 lhk. „ 2.75
- Lagerlöf, S.** Kindrali sõrmus.
„Postimees“, 1927, 125 lhk. „ 1.50
- Kivi Rottna järves.
„Odamees“, 1924, 24 lhk. „ 0.20

- Lattik, J.** Mets.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1928, 120 lhk. Kr. 1.50
— Surnu pruut ja Katkised käed.
„Postimees“, 1924, 64 lhk. „ 0.60
- Liiv, Juh.** Kogutud teosed III (Käkimäe kagu ja teisi jutustusi).
„Noor-Eesti“, 1926, 142 lhk. „ 1.25
- London, J.** Aljaska tütar
Meigas, 1926, 283 lhk. „ 2.—
— Jerry I—II.
„Elu“, 1928, 205 lhk. „ 0.70
— Põlev laev.
Eesti Õpetajate Liit, 1926, 39 lhk. „ 0.25
- Loti, P.** Madrus.
„Tapper“, 1928, 130 lhk. „ 2.—
— Minu vend Yves.
„Tapper“, 1928, 232 lhk. „ 3.—
- Luiga, G. E.** Vägivallamaal.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1912, 242 lhk. „ 1.—
- Luts, O.** Andrese elukäik.
„Noor-Eesti“, 1923, 124 lhk. „ 1.75
— Karavaan.
„Noor-Eesti“, 1920, 106 lhk. „ 0.50
— Lauka poiste ootamata teekond.
„Pääsuke“, 1925, 20 lhk. „ 0.20
— Nukitsamees.
„Noor-Eesti“, 1920, 68 lhk. „ 0.50
— Tulilill.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1924, 116 lhk. „ 1.60
— Udu.
„Noor-Eesti“, 1928, 271 lhk. „ 2.75
— Vana kübar.
„Noor-Eesti“, 1927, 274 lhk. „ 2.75
— Vähkmann ja Ko.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1921, 150 lhk. „ 1.60
— Õpilane Valter.
„Noor-Eesti“, 1927, 141 lhk. „ 1.75
- Mallikas, M.** Imbi.
„Varak“, 1920, 140 lhk. „ 1.25
— Ristteed.
„Noor-Eesti“, 1926, 118 lhk. „ 2.—
- Mannteufel, P.** Villem Navi elu-
päevad.
Eesti Karskusseltside Keskoim-
kond, 1922, 40 lhk. „ 0.40
- Masefield, J.** Sand Harker.
„Loodus“, 1923, 256 lhk. „ 1.—
- Maupassant, G. de.** Nülitud
käsi.
„Loodus“, 1929, 62 lhk. „ 0.25
— Sõjajutud.
„Noor-Eesti“, 1915, 40 lhk. „ 0.15
- Mälk, A.** Anne-Marie.
„Noor-Eesti“, 1927, 155 lhk. „ 225.
- Mälk, A.** Hukkmüne.
„Noor-Eesti“, 1928, 526 lhk. Kr. 5.—
— Läbi öö.
„Tapper“, 1929, 402 lhk. „ 4.50
— Surnu surm.
„Sõnavara“, 1926, 32 lhk. „ 0.50
- Mändmets, J.** Hiilid karil.
„Rahvaülikool“, 1921, VIII+171
lhk. „ 1.20
— Kogut. t. I—II. (Tont j. t.,
Vedaja j. t.).
Eesti Kirjanduse Selts, 1928/29,
271+308 lhk. „ 2.50
— Saatuse tujud.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus,
1921, 166 lhk. „ 1.30
- Mõtslane, M.** Kraavitajad.
„Postimees“, 1920, 196 lhk. „ 0.60
— Kusta Poland ja Kukehansu
Madis.
„Postimees“, 1920, 144 lhk. „ 0.45
- Niedra, A.** Nälg ja armastus.
„Loodus“, 1928, 62 lhk. „ 0.25
- Nortamo, Hj.** Raoma jutujava-
tused.
„Noor-Eesti“, 1928, 144 lhk. „ 1.75
- Oengo, J.** Üle Atlandi.
„Noor-Eesti“, 1928, 109 lhk. „ 1.40
- Otto, F.** Kullakaevajate pidu.
A. Org, 1923, 24 lhk. „ 0.20
- Pakkala, T.** Elsa.
„Noor-Eesti“, 1927, 295 lhk. „ 3.50
- Pérandi, L.** Vaba naine.
„Noor-Eesti“, 1925, 141 lhk. Kr. 2.—
— Sinimäe Eeva.
„Noor-Eesti“, 1926, 166 lhk. „ 2.—
- Poe, E. A.** Kuldmaidikas.
A. Org, 1923, 56 lhk. „ 0.20
- Pödder, M.** Bob Ellerhein.
„Noor-Eesti“, 1923, 144 lhk. „ 1.50
- Raud, M.** Videvikust varavalgeni.
„Loodus“, 1927, 176 lhk. „ 2.50
- Reymont, V.** Talupojad (I osa:
Sügis).
„Noor-Eesti“, 1929, 316 lhk. „ 3.80
- Roberts-Rinehart, M.** Doktor
Edwardes.
„Elu“, 1928, 199 lhk. „ 0.70
- Roht, R.** Imelikud juhtumused
Tatriku alevis.
„Loodus“, 1926, 68 lhk. „ 0.90
— Looduskangad.
„Sõnavara“, 1925, 120 lhk. „ 1.25
— Kolm näokatet.
„Odamees“, 1919, 146 lhk. „ 1.50
— Tsirguküla.
„Kaja“, 1924, 77 lhk. „ 0.75
— Roim.
„Sõnavara“, 1925, 56 lhk. „ 0.75

- Romanov, P.** Kevad.
„Tapper“, 1928, 125 lhk. . . . Kr. 1.50
- Rood, O.** Kaarli ja tundmatu.
„Sõnavara“, 1927, 96 lhk. . . . „ 1.00
— Raeveski Rein.
„Sõnavara“, 1928, 285 lhk. . . . „ 3.50
— Uulu.
„Sõnavara“, 1927, 152 lhk. . . . „ 2.50
- Roose, A.** Võhrupesa.
„Noor-Eesti“, 1927, 276 lhk. . . . „ 3.—
- Rumor, K.** MürGINE vili.
Töölise Kirjastus-Ühisus, 1926,
114 lhk. . . . „ 0.80
- Saal, A.** Uudu ja Meeta.
Eesti Kirjanduse Selts, 1928,
292 lhk. . . . „ 1.25
— Saarepiiga.
Eesti Kirjanduse Selts, 1927,
193 lhk. . . . „ 0.75
- Sand, G.** Kuradi mülgas.
„Loodus“, 1928, 62 lhk. . . . „ 0.25
- Sarapik, V.** Tuulte teedel.
„Loodus“, 1928, 602 lhk. . . . „ 8.—
- Schaffner, J.** Raudne väärjumal.
„Noor-Eesti“, 1914, 50 lhk. . . . „ 0.15
- Scheff, H.** Lucretia Borgia.
„Postimees“, 1924, 460 lhk. . . . „ 2.75
- Schnitzler, A.** Mäng hommiku-
ämarikus.
„Elu“, 1927, 120 lhk. . . . „ 0.35
— Karjuseflööt.
„Loodus“, 1929, 62 lhk. . . . „ 0.25
- Semper, J.** Ellinor.
„Loodus“, 1927, 182 lhk. . . . „ 3.20
— Sillatalad.
Eesti Kirjanikkude Liit, 1927,
144 lhk. . . . „ 2.60
- Seton-Tompson, E.** Tänavaburu.
„Loodus“, 1928, 62 lhk. . . . „ 0.25
- Sirge, R.** Võõras võim.
„Sõnavara“, 1927, 96 lhk. . . . „ 1.20
- Sinclair, U.** Sada protsenti.
Töölise Kirjastusühisus, 1927,
182 lhk. . . . „ 1.25
- Soar, R.** Loiguäärne.
Soar, 1925, 96 lhk. . . . „ 1.—
- Stevenson, R.** Lugu valest.
„Loodus“, 1929, 62 lhk. . . . „ 0.25
— Saladuslik kapike.
1929, 299 lhk. . . . „ 2.—
- Strindberg, A.** Mere rüpes.
„Loodus“, 1929, 222 lhk. . . . „ 1.—
- Suburg, L.** Liina.
Eesti Kirjanduse Selts, 1927,
120 lhk. . . . „ 1.40
— Maarja ja Eeva.
Eesti Kirjanduse Selts, 1927,
69 lhk. . . . „ 0.75
- Suve, J.** Luige Laos.
Eesti Kirjanduse Selts, 1922,
67 lhk. . . . Kr. 0.40
- Szabo, D.** Muinaslood naervast
inimesest.
„Loodus“, 1928, 62 lhk. . . . Kr. 0.25
- Süda, P.** Suur Tõll.
Pihlakas, 1921, 64 lhk. . . . „ 0.40
- Tammsaare, A. H.** Kärbes.
„Varrak“, 1924, 191 lhk. . . . „ 2.—
- Tassa, A.** Hõbelinik.
„Varak“, 1921, 106 lhk. . . . „ 1.—
- Tuglas, Fr.** Hingede rändamine.
„Noor-Eesti“, 1925, 168 lhk. . . . „ 2.—
— Hingemaa.
Eesti Kirjastus-Ühisus, 1923,
29 lhk. . . . „ 0.30
- Vallace, E.** Kolm õiglast.
„Postimees“, 1927, 352 lhk. . . . „ 3.25
— Sanders jõelt.
„Elu“, 1929, 192 lhk. . . . „ 0.70
— Seitsme lukuga uks.
„Elu“, 1929, 179 lhk. . . . „ 0.70
— Õudne salkkond I—II.
„Elu“, 1927, 88+88 lhk. . . . „ 0.70
- Vardi, S.** Seisates.
„Noor-Eesti“, 1919, 114 lhk. . . . „ 1.40
- Wells, H. G.** Jumal, Jmmy,
Goggles.
A. Örg, 1923, 24 lhk. . . . „ 0.20
— Esimesed inimesed kuul.
Eesti Kirjanduse Selts, 1929,
382 lhk. . . . „ 2.50
— Pimedate maal.
Eesti Kirjanduse Selts, 1929,
179 lhk. . . . „ 1.75
- Vilde, E.** Minu esimesed trii-
bulised.
„Pääsuke“, 1925, 18 lhk. . . . „ 0.20
— Kogutud teosed:
(V. Ärapõletatud peigmehed ja
teised jandid, VII. Kuhu päike
ei paista, VIII. Punane mulk,
Murtud leegid ja teised jutus-
tused, IX. Noored hinged, X.
Kosilane Rakverest ja teised hu-
moreskid, XI. Röövitud tiivad,
XII. Peiu käsiraha ja XV. Raud-
sed käed). „Varak“, „Varrak“,
„Loodus“, 1923/29, 236+236+
+242+213+236+198+239+
+186 lhk. . . . „ 19.95
- Wilde, O.** Dorian Gray portree.
Eesti Kirjanduse Selts, 1929,
272 lhk. . . . „ 3.50
— Känterville tont.
„Odamees“, 1918, 42 lhk. . . . „ 0.30

Voltaire. Candide.	
Eetsi Kirjanduse Selts, 1928, 110 lhk.	Kr. 1.25
Vorms, J. Punased leegid.	
„Noor-Eesti“, 1927, 247 lhk.	„ 2.75
Vuolijoki, H. Udutagused.	
„Noor-Eesti“, 1927, 186 lhk.	„ 2.—
Vuorela, E. Üle kahe suusatee.	
„Noor-Eesti“, 1928, 90 lhk.	„ 1.25
Zola, E. Uputus.	
„Loodus“, 1929, 62 lhk.	„ 0.25
Zweig, S. Kiri tundmatult.	
„Loodus“, 1929, 62 lhk.	„ 0.25
b) luuletused:	
Adson, A. Henge palango.	
„Varak“, 1921, 48 lhk.	„ 0.50
— Kaduvik.	
Eesti Kirjanikkude Liit, 1927, 78 lhk.	„ 2.25
— Katai, kibuvits nink kivi.	
Eesti Kirjanikkude Liit, 1928, 73 lhk.	„ 2.50
— Roosikrants.	
„Varak“, 1920, 271 lhk.	„ 0.50
— Vana laterna.	
„Varak“, 1920, 60 lhk.	„ 0.50
Alle, A. Carmina barbata.	
„Odamees“, 1921, 96 lhk.	„ 0.70
— Laul kleidist helesinisest ja roosast seelikust.	
„Noor-Eesti“, 1925, 38 lhk.	„ 2.—
— ksinduse saartel.	
„Odamees“, 1918, 80 lhk.	„ 1.—
Barbarus, J. Inimene ja sfinks.	
„Auringo“, 1919, 80 lhk.	„ 0.50
— Katastroofid.	
„Auringo“, 1920, 62 lhk.	„ 0.60
— Kolmnurk.	
„Varak“, 1921, 80 lhk.	Kr. 0.70
— Multiplitseerit inimene.	
Eesti Kirjanikkude Liit, 1927	„ 3.—
— Vahekorrad.	
„Tarapita“, 1922, 95 lhk.	„ 1.25
Dante, A. Uus elu.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1924, 102 lhk.	„ 1.25
Enno, E. Kadunud kodu.	
„Varak“, 1920, 74 lhk.	„ 0.40
— Valge öö.	
„Varak“, 1920, 70 lhk.	„ 0.40
Hiir, E. Lemmiklaulud.	
„Noor-Eesti“, 1926, 72 lhk.	„ 1.50
— Meeri — Maria — Mari.	
Hiir, 1926, 78 lhk.	„ 2.—
Jaik, J. Rõuge kiriku kell.	
„Leelo“, 1924, 56 lhk.	„ 1.—
Kärner, J. Aja laulud.	
„Varrak“, 1921, 77 lhk.	Kr. 0.60
— Maises ringis.	
„Noor-Eesti“, 1919, 64 lhk.	„ 0.35
— Rändur vilistab.	
„Sõnavara“, 1928, 96 lhk.	„ 2.50
— Öitsev sügis.	
„Sõnavara“, 1926, 96 lhk.	„ 2.—
Liiv, Jakob. Lugulaulud.	
Eesti Kooliõpet. V. Abiandm. Selts, 1918, 295 lhk.	„ 1.25
— Lüürilised laulud.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1929, 367 lhk.	„ 4.—
Leino, E. Helkalaulud.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1922, 80 lhk.	„ 1.40
Oengo, J. Tahkuna.	
Oengo, 1926, 64 lhk.	„ 1.—
Oks, J. Kannatamine.	
„Auringo“, 1920, 62 lhk.	„ 2.—
Peterson, K. J. Laulud, päeva- raamat ja kirjad.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1922, 184 lhk.	„ 1.50
Reimann, R. Läbi öö.	
Pohlak ja Ko., 1925, 68 lhk.	„ 1.—
— Päikeseratas.	
„Ellai“, 1922, 32 lhk.	„ 0.75
— Vaikus.	
Joh. Zirk, 1917, 64 lhk.	„ 0.30
Reinvaldt, A. Valik luuletusi.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1924, XIV+98 lhk.	„ 1.—
Ridala, V. Ungru krahv.	
„Noor-Eesti“, 1915, 32 lhk.	„ 0.50
Semper, J. Jäljed liival.	
„Odamees“ 1920, 76 lhk.	„ 0.50
— Pierrot.	
„Siuru“, 1919, 78 lhk.	„ 0.50
— Viis meelt.	
Semper, 1926, 126 lhk.	„ 2.80
Suits, G. Ohvrisuits.	
„Varak“, 1920, 184 lhk.	„ 1.50
Sööt, K. E. Aastate kajastus.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1925, 236 lhk.	„ 3.50
Under, M. Eelõitseng.	
„Varak“, 1920, 70 lhk.	„ 0.50
— Pärisosas.	
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1923, 79 lhk.	„ 0.85
— Valik Saksa uuemast lüürikast.	
„Auringo“, 1920, 186 lhk.	„ 1.48
Villi Andi. Luuletused I—III.	
„Rahvaülikool“, (1922) 1923/24, 112+112+74 lhk.	„ 2.25
Visnapuu, H. Amores.	
„Odamees“, 1919, 80 lhk.	„ 0.50

Visnapuu, H. Jumalaga, Ene.	
„Odamees“, 1918, 80 lhk.	Kr. 1.—
— Jehoova surm.	
„Loodus“, 1927, 44 lhk.	„ 1.90
— Käoorvik.	
„Noor-Eesti“, 1920, 78 lhk.	„ 0.60
— Maarjamaa laulud.	
Eesti Kirjanikkude Liit, 1927	„ 2.50
— Parsilai.	
„Loodus“, 1927, 26 lhk.	„ 2.—

c) näidendid:

Andrejev, L. Inimese elu.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1927,	
73 lhk.	Kr. 0.75
Annunzio, G. d'. Surnud linn.	
„Varak“, 1920, 187 lhk.	„ 0.20
Hebbel, F. Judith.	
Mutsu, 1920, 82 lhk.	„ 1.50
Hoffmannsthal, H. v. Elektra.	
Mutsu, 1924, 104 lhk.	„ 2.—
Hugo, V. Hernani.	
Eesti Kirjanduse Selts, 128 lhk.	„ 0.40
Kitzberg, A. Enne kukke ja koitu.	
Roht, 1925, 64 lhk.	„ 1.10
— Neetud talu.	
„Noor-Eesti“, 1923, 80 lhk.	„ 1.—
Koidula, L. Säärane mulk.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1924,	
64 lhk.	„ 0.50
Kunder, J. Kroonu onu.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1922,	
54 lhk.	„ 0.40
Kärner, J. Ainus idealist.	
Mutsu, 1923, 84 lhk.	„ 2.—
— Kangelane.	
„Odamees“, 1924, 152 lhk.	„ 2.—
Lerberge, Ch. Paan.	
„Varak“, 1920, 150 lhk.	„ 0.90
Luts, O. Arusaamata lugu.	
„Noor-Eesti“, 1922, 32 lhk.	„ 0.40
— Kalevi kojutulek.	
„Noor-Eesti“, 1922, 24 lhk.	„ 0.40
— Kapsapää.	
„Noor-Eesti“, 1919, 31 lhk.	„ 0.40

Luts, O. Laul õnnest.	
„Noor-Eesti“, 1923, 122 lhk.	Kr. 1.50
— Mahajäetud maja.	
„Noor-Eesti“, 1927, 32 lhk.	„ 0.50
— Onu paremad päevad.	
„Noor-Eesti“, 1922, 20 lhk.	„ 0.40
— Paunvere.	
„Noor-Eesti“, 1923, 72 lhk.	„ 1.25
— Pärijad.	
„Noor-Eesti“, 1920, 34 lhk.	„ 0.40
— Siniallik.	
„Noor-Eesti“, 1923, 20 lhk.	„ 0.40
— Viimne pidu.	
„Noor-Eesti“, 1923, 16 lhk.	„ 0.40
— Ärimehed.	
„Noor-Eesti“, 1920, 58 lhk.	„ 0.40
— Ülemiste vanake.	
„Noor-Eesti“, 1919, 29 lhk.	„ 0.40
Maeterlinck, M. Pelleas ja Melisande.	
„Auringo“, 1919, 56 lhk.	„ 1.50
Metsanurk, M. Vagade elu.	
„Noor-Eesti“, 1923, 84 lhk.	„ 1.20
Molière. Ihnus.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1923,	
149 lhk.	„ 1.20
Raudsepp, H. Ameerika Kristus.	
„Noor-Eesti“, 1926, 128 lhk.	„ 1.25
— Kikerpilli linnapead.	
Mutsu, 1926, 128 lhk.	„ 2.—
— Sinimandria.	
„Noor-Eesti“, 1927, 142 lhk.	„ 2.25
Rumor, K. Valge naine.	
Eesti Kirjanikkude Liit, 1928,	
83 lhk.	„ 2.—
Schiller, Fr. Röövlid.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1923,	
164 lhk.	„ 1.20
Shakespeare, V. Macbeth.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1929,	
111 lhk.	„ 1.75
— Suveöö-unenägu.	
Haava, 1924, 87 lhk.	„ 1.20
Tammann, A. Kriis.	
„Noor-Eesti“, 1922, 71 lhk.	„ 1.20
Vardi, S. Sirelid.	
„Varak“, 1923, 80 lhk.	„ 1.—
Vilde, Ed. Side.	
„Rahvaülikool“, (1922), 152 lhk.	„ 2.—

I liik — Üldteosed:

Teaduste ajalugu ja metodoloogia, üldteadusl. sõnaraamatud, ajalehed ja ajakirjad ning albumid, kalendrid, mitmesuguse sisuga raamatud, bibliograafia ja raamatukogundus.

100-kroonine kogu.

Avalikud raamatukogud. Haridusminist. väljaanne.

Haridusminist., 1925, 32 lhk. . Kr. 0.50

Sibul, A. Raamatukoguhoidja käsi-raamat.

„Noor-Eesti“, 1926, 102 lhk. . „ 2.—

100 — 2000-kroonisele kogule:

Ajakirju:

„Eesti Hõim“. Ilmub 1928. aastast.

„Eesti Kirjandus“. Ilmub 1906. aastast.

„Eesti Naine“. „ 1924. „

„Eesti Noorus“. „ 1929. „

„Kaitse Kodul“. „ 1925. „

„Lasteleht“. „ 1901. „

„Laste Rõõm“. „ 1922. „

„Looming“. „ 1924. „

„Naiste Hää“. „ 1927. „

„Odamees“. „ 1919. „

„Raamatukogu“. „ 1923. „

„Rahvaülikool“. „ 1927. „

2. liik — Usu-, mõtte- ja kasvatusteadus:

Usuteadus, mõtteteadus, psühholoogia, loogika, eetika, metafüüsika, psühhofüsioloogia,

koold, haridus, kasvatus ja vabaharidus.

100-kroonine kogu.

Czerny, A. Arst, lapsekasvataja.

„Maa“, 1911, 120 lhk. . . Kr. 1.—

Faquét, E. Kuidas lugeda?

„Sõnavara“, 1926, 148 lhk. . „ 1.50

Kubjas, E. Öpiringid.

„Sõnavara“, 1925, 80 lhk. . „ 0.75

Payot, J. Tahte kasvatamine.

Eesti Kirjanduse Selts, 1926, 220 lhk. . . „ 2.40

Ramul, K. Ihu ja hing.

Eesti Kirjanduse Selts, 1922, 61 lhk. „ 0.50

Reima, V. Abikaasa valimine.

Eesti Karskusseltside Keskoimkond, 1922, 72 lhk. . . „ 0.50

— Enesekasvatuse alged.

Eesti Karskusseltside Keskoimkond, 1922, 59 lhk. . . „ 0.30

250-kroonine kogu.

Gyzik, P. Omal jõul. edasi.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1923, 251 lhk. . . Kr. 1.50

Järv, J. Mehised mehed.

„Sõnavara“, 1925, 80 lhk. . „ 0.25

Knigge, A. Läbikäimisest inimestega.

„Sõnavara“, 1926, 232 lhk. . „ 2.50

Kojonen, R. Önn.

„Sõnavara“, 1927, 80 lhk. . „ 1.—

Reima, V. Kodu on rahva süda.

Eesti Karskusseltside Keskoimkond. 1922, 42 lhk. . . „ 0.30

Reima, V. Sõnakuulmise kool.

Eesti Karskusseltside Keskoimkond, 1922, 40 lhk. . . Kr. 0.30

Richardson, Ch. Raamatute valikust.

„Sõnavara“, 1925, 80 lhk. . . „ 1.—

Roos, H. Temperamendid ja nende tähtsus kasvatuses.

„Varak“, 1923, 32 lhk. . . „ 0.35

Smiles, S. Läbikäimisest raamatutega.

„Sõnavara“, 1925, 32 lhk. . . „ 0.25

500-kroonine kogu.

Foester, W. F. Elujuht.

„Sõnavara“, 1925, 306 lhk. . . Kr. 5.—

Kallas, A. Sealpoolt kaldalt.

„Kiri“, [1920], 144 lhk. . . „ 0.50

Lhotzky, H. Sinu lapse hing.

„Varak“, 1923, 148 lhk. . . „ 1.40

Lubbock, J. Kuidas peab elama.

Hermann, [1902], 274+VII lhk. . „ 1.—

Meos, M. Kuidas õpetada lugema ja kirjutama.

Meos, 1925, 48 lhk. . . „ 0.80

Reima, V. Mäng kasvatusevahendina.

Eesti Karskusseltside Keskoimkond, 1922, 44 lhk. . . „ 0.30

Tennmann, E. Mooses ja prohvetid.

Tennmann, 1921, 223 lhk. . . „ 2.—

Tolstoi, L. Mis peame siis tegema?

Luksepp, 1907, 32 lhk. . . „ 0.10

— Mõtted elust.

A. Peterson, 1907, 56 lhk. . . „ 0.30

NÄITELAVADE SISSESEADED:

(normaalne maa-näitelava — umbes 3 sülda lai)

Dekoratsioonide tellimise hind E. Haridusliidu kaudu:

1. Suvemaastik: kaks poognat ja kaks põõsast	} Töö ühes värvidega maksab Kr. 100—120.
2. Sama riide teisel küljel talvemaastik vastavate poognate ja maja välimusega	
3. Tapeettuba	
4. Talutuba	
Üksikud osad:	1. Tagasein — (töö hind ühes värvidega) Kr. 20—35.—
	2. Poogen — " " " " " 8—10.—
	3. Põõsas — " " " " " 3— 5.—
	4. Puu — " " " " " 3— 5.—
	5. Maja välisvaade — " " " " " 5—10.—
	6. Toa seina ruutjalg — " " " " " —.15—2

Liidu liikmelle töö tasust 20 % hinnaalandust.

Riideks on soovitatav tarvitada pesuriidet, mille hinnaks on 76 snt. mtr. Talutubade jaoks võib tarvitada kotiriidet, 54 snt. mtr. Dekoratsioonide ülesseadmiseks sõidab dekoraator soovikorral kohale, kusjuures sõidukulud tasutakse eraldi.

Kohal dekoratsioonide valmistamise puhul annab organisatsioon dekoraatorile korteri ja ülalpidamise ning tasub sõidukulud.

Seltsimajade sisemisi värvimisi ja ilustusi tehakse asjatundjate juhatusel maitserikkalt ja hästi.

Tellimiste ja järelepärimistega pöörduda:

Eesti Haridusliit, Tallinnas, S. Roosikrantsi 12, telef. 652.

Ilmus trükist Riigi trükikoja kirjastusel

Haridustegelase käsiraamat

Kokku seadnud **A. Kurwits**, haridus- ja sotsiaalministeeriumi peasekretär. Hind 2 krooni.
Saada Riigi trükikojas ja paremates raamatukauplustes.

Sisukorras muu seas:

Üldised aktid rahvahariduse alal. Hariduslike ja teiste ainelist kasu mitte taotlevate seltside ja nende liitude asutamine ja tegevuse üldkorraldamine. Rahvapäevikoolid, kursused ja lasteaiad. Raamatukogud. Opiringid. Rahvamajad. Kooliruumide kasutamise kord vabaharidustööks. Koosolekute pidamine. Avalikud ettekanded. Kultuurkapital. Raadio. Muinasvarade ja looduse kaitse. Vabahariduse alasse puutuvad mitmesugused seadused, määrused ja korraldused, nagu: trükiseadus, riigilipu tarvitamise määrus, seadus loteriide kohta jne. Hariduslikud asutused, keskseltsid ja liidud.

Varemalt on ilmunud haridusministeeriumi ringkirjalisel soovitusel 30. nov. 1928. a. № 23998

Seadused ja määrused hariduse alal,
millele Haridustegelase käsiraamat on tarvilikuks täienduseks.

Teie vajate kohe raha?

Siis muretsege endale E. Haridusliidu loositäht. Sellega võib saada kohe kuni Kr. 1000.—, peale selle võib võita sama loositähega 22. aprillil s. a. kuni Kr. 10.000.—

Võite makstakse välja igal üripäeval:

Tallinnas — E. Haridusliidu büroos, Tartus — E. Karskusliidus, Narvas — „Roosipuu“ raamatukaupluses, Rakveres — Viru Pangas, Viljandis — „Sakala“ talituses, Pärnus — „Vaba Maa“ talituses, Valgas — „Lõuna Eesti“ talituses, Kuresaares — „Meie Maa“ talituses, Haapsalus — Lääne Maavalituses.

E. Haridusliidu kõik loositähed kleebiti kiini kirjaümbriku taoliselt, nii et looside numbrit väljastpoolt näha ei saa. Haridusliidu juhatause, revisjoni komisjoni ja politsei esindajate juuresolekul segati 7. dets. s. a. kõik loositähed ära ja lasti siis müügil, nii et kellelgi teada ei ole, missugusesse müügikohta mingisugune loosinumber sattus.

Järgmisel päeval, s. o. 8. dets. s. a., loositi E. Haridusliidu kõigi loositähete vahel välja 500 preemiat ostjatele ja 500 preemiat müüjatele.

Alljärgnev võitute nimestik saadetakse kõigile müüjatele, nii et ostja loositähete lahti võttes kohe järele vaadata võib, kas sellele mõni võit juba langenud on.

Preemiavõidud makstakse viibimata välja loositähe ettenäitamisel: võidud üle 50 kr. Tallinnas, Haridusliidu büroos, alla 50 kr. ka teistes linnades Haridusliidu esindajatel.

Iga loositähe juures on kupong sama loositähe numbriga, mis müüja endale jätab ja mille vastu temale preemiavõidu korral Haridusliit samasuure preemia maksab nagu piletit ostjale.

Peale selle loositakse samade Haridusliidu loositähete vahel välja 22. aprillil 1930. a. 1016 võitu 20.000 kr. suuruses. Peavõit 10.000 krooni. Loosi hind Kr. 1.—

Preemia-võitude nimestik Haridusliidu loterii loosimisel 8. dets. 1929. a.

Kr. 500. — — 20660.	Kr. 200. — — 10409	Kr. 100. — — 14170	58904	96188.
Kr. 50. — — 10283	28798	36406	73147.	Kr. 20. — — 27330
93366	95408.	Kr. 10. — — 4351	13743	19570
24670	28048	32001	40079	42894
46181	50091	53273	66897	75197
79835	80850	80857	3192	85682
86228	92980	97664	99794.	Kr. 5. — — 108
10064	11735	11773	16295	18618
21783	21853	23012	24974	25349
26862	27659	33055	33118	33506
33787	34577	37442	44593	45689
36940	47206	49689	51654	53312
53576	53765	56463	57420	58716
59614	63426	64871	68980	69194
69352	69931	76253	78997	79117
81261	81945	82150	82891	83508
83537	83687	84582	85077	85259
87134	87207	88484	89338	90580
91066	92081	92247	93076	94927
95726	96824	98046	99187	Kr. 3. — — 2431
3956	4364	4442	5469	6931
7361	7618	8361	10017	11188
13627	13662	13813	14804	15981
16017	17170	17629	18857	19070
19464	19766	19780	20994	21851
23783	25015	27131	27919	28231
28332	29171	29214	29387	30137
31557	31741	34032	36689	37963
37974	38880	40193	40250	41650
42108	42642	44194	44624	45358
47339	47342	47399	48131	52255
52718	53746	54405	54977	57703
59840	60407	60725	62007	62950
63380	64609	65266	65921	68082
69122	69677	69757	70727	73012
74164	74243	7456	75458	76071
76130	76859	78582	81991	84500
84598	85481	86330	87317	87344
87510	87793	88024	88074	89156
90173	91996	94200	96123	96802
97122	97830	99340	Kr. 2. — — 115	342
1221	1500	1581	2549	3013
3297	3335	3846	4096	4739
4914	5049	5241	5315	5490
5754	6225	6819	6898	6908
6988	7251	7374	7712	8122
8359	8799	9903	10082	10313
10418	10455	10564	11624	12575
13216	13387	13393	13409	13637
13715	13749	13883	14322	14682
15476	15604	15683	15741	16131
16410	16698	16917	16919	17693
17974	18199	18263	18754	19231
20245	20544	20728	21496	21847
21925	22134	22978	23147	23203
23240	23786	23891	24046	24057
24105	25178	25281	25281	25594
25649	25722	26803	27368	27545
27801	27862	28070	28183	28215
28448	28808	29569	29621	29697
30022	30084	30090	30108	30143
30157	30244	30891	30954	31326
32035	32038	32938	33031	33741
33997	34094	34645	34885	35812
36211	36397	38018	38072	38732
38963	39326	39621	40865	41924
42316	42421	42793	47904	43198
43274	43291	43344	43374	44587
44892	44956	45500	45684	46358
47082	47628	47919	48048	48378
48470	48496	49467	49770	49880
50109	51329	51651	52078	52680
53019	54270	54601	55073	55150
55550	56969	57163	57620	58136
58185	58551	59214	59439	60288
61795	62800	63001	63568	63675
64035	64405	65258	65763	66027
66644	66985	68126	68195	69256
69852	69958	70140	70418	70679
70980	71119	72253	72269	72345
72911	73039	73184	73271	73384
73917	74548	74551	75619	75669
76333	76762	77172	77356	77620
78414	78534	78535	79036	79200
79362	79936	80029	80269	80558
81042	81058	81097	81249	81728
82130	82579	82637	82681	82718
82793	83490	83525	83823	83878
84405	84559	84601	84688	84809
85029	85343	85372	85583	86116
86362	86460	87137	87266	87283
87737	87971	88143	88322	88696
88964	89087	89141	89328	89383
90312	90795	91558	91829	92945
93170	93200	93291	93613	93771
95286	95431	95665	95930	95951
95989	96019	97007	97078	97207
97317	97356	97718	97772	97786
98151	98221	99211	99598	

!järelepärimised ja tellimised palume saata: Eesti Haridusliit, Tallinn, Rataskaevu 22. Kui loositähti jätkub, saadame neid välja müüjatele ka järelemaksuga, s. o. maksta nende eest tuleb siis, kui loositähed edasi müüvad. Nendele tellimistele tuleb üles tähendada müüja nimi, eesnimi, täielik aadress ja amet või teenistukoht.

Kuna tagavara lõpul, palutakse kõiki, kellel soov veel loositähti edasimüügiks tellida, seda aegsasti teha.